

Katarzyna Niemczyk

Kamienieccy herbu Pilawa

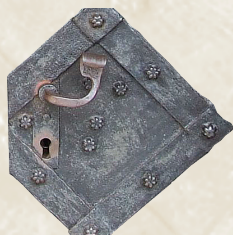
Z dziejów kariery i awansu
szlachty polskiej
do 1535/1536 roku

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2016

**Kamienieccy
herbu Pilawa**

NR 3489

Katarzyna Niemczyk

Kamienieccy herbu Pilawa

**Z dziejów kariery i awansu
szlachty polskiej
do 1535/1536 roku**

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2016

Redaktor serii: Historia

Sylwester Fertacz

Recenzent

Jerzy Rajman

Spis treści

Wykaz skrótów 7

Wstęp 13

ROZDZIAŁ 1

Herb i pochodzenie Kamienieckich

- 1.1. Herb 27
- 1.2. Początki Moskorzewskich 30
- 1.3. Zarys genealogiczny 33

ROZDZIAŁ 2

Klemens (2) z Moskorzewa († 1408) – protoplasta rodziny Kamienieckich Jego znaczenie polityczne i działalność gospodarcza

- 2.1. Kariera polityczna Klemensa z Moskorzewa 59
- 2.2. Gospodarka i fundacje kościelne Klemensa z Moskorzewa 83
 - 2.2.1. Dobra dziedziczne 83
 - 2.2.2. Nadanie klucza dobczyckiego 84
 - 2.2.3. Nadanie Kamieńca. Klucz odrzykoński (kamieniecki) 85
 - 2.2.4. Wsie nieprzynależące do wymienionych kluczy 88
 - 2.2.5. Domy w Krakowie 90
 - 2.2.6. Fundacje kościelne 91

ROZDZIAŁ 3

Pierwsze i drugie pokolenie Kamienieckich Od kryzysu do odbudowy pozycji rodziny

- 3.1. Pokolenie pierwsze: Marcin (1) (1390–1439) 97
- 3.2. Pokolenie drugie – odbudowa pozycji rodziny 106
 - 3.2.1. Najstarszy potomek Marcina (1) – Piotr 106
 - 3.2.2. Henryk (2) – znakomity gospodarz 115

ROZDZIAŁ 4**Pokolenie trzecie****Okres świetności rodziny (XV/XVI wiek)**

- 4.1. Mikołaj (2) Kamieniecki, pierwszy hetman wielki koronny, i rotmistrz Jan (2) Kamieniecki **133**
 - 4.1.1. Początki kariery Mikołaja Kamienieckiego **133**
 - 4.1.2. Pierwsze kroki w karierze Jana Kamienieckiego **137**
 - 4.1.3. Na dworze Jana Olbrachta **138**
 - 4.1.4. W służbie Aleksandra **161**
 - 4.1.5. Pod panowaniem Zygmunta Starego **197**
- 4.2. „Hetman polny”: Marcin (3) Kamieniecki **217**
 - 4.2.1. Pierwsze wzmianki źródłowe **217**
 - 4.2.2. Początki kariery **219**
 - 4.2.3. Rozkwit kariery **222**
 - 4.2.4. Schyłek kariery **226**
- 4.3. Pozostali bracia: Klemens (4), Henryk (3) i Stanisław **234**
 - 4.3.1. Klemens (4) Kamieniecki **234**
 - 4.3.2. Henryk (3) Kamieniecki **235**
 - 4.3.3. Stanisław Kamieniecki **236**
- 4.4. Działalność gospodarcza i wkład w rozwój kultury **237**
 - 4.4.1. Działalność braci na niwie gospodarczej **237**
 - 4.4.1.1. Okres przed podziałem majątku (1488–1512). Dobra prywatne **237**
 - 4.4.1.2. Okres przed podziałem majątku (1488–1512). Dobra królewskie **246**
 - 4.4.1.3. Okres po podziale majątku (1512–1535/1536) **256**
 - 4.4.2. Fundacje **267**

Zakończenie 271**Aneksy 275**

- Aneks 1. Pozostali Kamienieccy **275**
- Aneks 2. Itineraria **277**
- Aneks 3. Mapy majątków **304**

Bibliografia 307**Indeks osobowy 339**Summary **355**Zusammenfassung **357**

Wykaz skrótów

- Aa – *Acta actorum capituli ecclesiae cathedralis Cracoviensis* w Archiwum Kapituły Katedralnej w Krakowie
- AAleks – *Akta Aleksandra króla polskiego, wielkiego księcia litewskiego (1501–1506)*. Wyd. F. PAPÉE. Kraków 1927
- Acta rectoralia – *Acta rectoralia Almae Universitatis Studii Cracoviensis*. T. 1. Wyd. W. WISŁOCKI; T. 2. Wyd. S. ESTREICHER. Kraków 1893–1897
- AGAD – Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
- AGZ – *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tzw. Bernardyńskiego we Lwowie*. T. 1–19. Wyd. O. PIETRUSKI, X. LISKE, A. PROCHASKA. Lwów 1870–1906
- AKH – „Archiwum Komisji Historycznej [Polskiej] Akademii Umiejętności”
- AKP – „Archiwum Komisji Prawniczej [Polskiej] Akademii Umiejętności”
- Akta i Listy – JABLONOWSKI A.: *Sprawy wołoskie za Jagiellonów. Akta i Listy. Akta Koronne*. Warszawa 1878 („Źródła Dziejowe”, T. 10)
- Akta unji – *Akta unji Polski z Litwą 1385–1791*. Wyd. S. KUTRZEBA, W. SEMKOWICZ. Kraków 1932
- Album – *Album studiosorum Universitatis Cracoviensis*. T. 1. Wyd. Ż. PAULI, B. ULANOWSKI. Kraków 1887
- AOfic – Księgi oficjalatu krakowskiego w Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie
- ASang – *Archiwum książąt Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie*. T. 1–7. Wyd. Z.L. RADZIMIŃSKI, P. SKOBIELSKI, B. GORCZAK. Lwów 1887–1910
- ASK – Archiwum Skarbu Koronnego, AGAD
- ATomic – *Acta Tomicana: epistolarum, legationum, responsorum, actionum et rerum gestarum, serenissimi principis Sigismundi primi, Regis Poloniae, magni ducis Lithuaniae per Stanislaum Górski canonicum Cracoviensem*

- et Plocensem collectarum A.D. 1532.* T. 1–8. Wyd. T. DZIAŁYŃSKI; T. 9–13. Wyd. Z. CELICHOWSKI; T. 14–16. Wyd. W. POCIECHA; T. 17. Wyd. W. POCIECHA, W. URBAN, A. WYCZAŃSKI. Poznań 1852–1966
- B.Czartor – Biblioteka Książąt Czartoryskich w Krakowie
- Bielski – BIELSKI M.: *Kronika polska Marcina Bielskiego nowo przez Joachima Bielskiego syna jego wydana.* Kraków 1597
- BJ – Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
- BK – Biblioteka PAN w Kórniku
- BN – Biblioteka Narodowa
- BP – *Bullarium Poloniae.* T. 3–4. Wyd. S. KURAS, I. SUŁKOWSKA-KURASIOWA. Roma–Lublin 1989–1998
- CDP – *Codex Diplomaticus Poloniae.* T. 1–3. Wyd. L. RZYSZCZEWSKI, A. MUCZKOWSKI. Warszawa 1847–1858; T. 4. Wyd. M. BOBOWSKI. Warszawa 1887
- CDUJ – *Codex diplomaticus Universitatis Studii Generalis Cracoviensis.* T. 1–4. Wyd. Ż. PAULI. Kraków 1870–1884
- CE XV – *Codex epistolaris saeculi decimi quinti.* T. 1–3. Wyd. A. SOKOŁOWSKI, J. SZUJSKI, A. LEWICKI. Kraków 1876–1894
- CIP – *Corpus iuris polonici medii aevi.* T. 3–4. Wyd. O. BALZER. Kraków 1906–1910
- CP-H – „Czasopismo Prawno-Historyczne”
- CV – *Codex epistolaris Vitoldi magni ducis Lithuaniae 1376–1430.* Wyd. A. PROCHASKA. Kraków 1882
- Daniłowicz – *Skarbiec dyplomatów papieskich, cesarskich, królewskich, książęcych; uchwał narodowych, postanowień różnych władz i urzędów, posługujących do krytycznego wyjaśnienia dziejów Litwy, Rusi Litewskiej i ościennych im krajów.* T. 1–2. Wilno 1860–1862
- Decjusz – DECJUSZ J.L.: *De Sigismundi regis temporibus liber, 1521.* Wyd. W. CZERMAK. Kraków 1901
- DH – DŁUGOSZ J.: *Ioannis Dlugossii Annales seu cronicae incliti Regni Poloniae.* Lib. 6. Ed. S. BUDKOWA, I. GARBACIK, A. KAMIEŃSKI, S. MIKUCKI, I. MITKOWSKI, M. PLEZIA, C. PIERADZKA, W. SEMKOWICZ-ZAREMBA. Warszawa 1973; lib. 10. Ed. C. PIERADZKA, S. PERZANOWSKI, S. GAWĘDA, A. KAMIŃSKI, M. KOWALCZYK, S. KOZŁOWSKA-BUDKOWA, S. MIKUCKI, J. MITKOWSKI, M. PLEZIA, D. TURKOWSKA, W. SEMKOWICZ-ZAREMBA. Warszawa 1985; lib. 10/11. Ed. M. PLEZIA, F. SIKORA, K. BACZKOWSKI, M. KOWALCZYK, J. MRUK, S. PERZANOWSKI, D. TURKOWSKA, J. WYROZUMSKI. Warszawa 1997; lib. 11–12.

- Ed. K. OŻÓG, J. MRUK, M. KOWALCZYK, K. BACZKOWSKI, J. WYROZUMSKI, D. TURKOWSKA, C. PIROŻYŃSKA. Warszawa 2000–2001; Kraków 2003
- Dogiel – *Codex diplomaticus regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae*. Ed. M. DOGIEL. T. 1–4. Vilnae 1758–1764
- Dokumenty z archiwów Królestwa Węgier – *Dokumenty polskie z archiwów dawnego Królestwa Węgier*. T. 1–5. Oprac. S.A. SROKA. Kraków 1998–2012
- DR – DŁUGOSZ J.: *Jana Długosza Roczniki czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego*. Ks. 5–12. Warszawa 1973–2006
- GK – Księgi grodzkie krakowskie w Archiwum Narodowym w Krakowie
- Hube – HUBE R.: *Sądy, ich praktyka i stosunki prawne społeczeństwa w Polsce*. Warszawa 1886
- Hurmuzaki – HURMUZAKI E.: *Documente privitoare la istoria românilor*. Vol. 1, p. 2: (1346–1450). Bukarest 1890; Vol. 2, p. 2: (1510–1527). Bukarest 1891
- Inventarium – *Inventarium omnium et singulorum privilegiorum, litterarum, diplomatum, scripturarum et monumentorum, quaecunque in Archivo Regni in arce Cracoviensi continentur*. Wyd. E. RYKACZEWSKI. Lutetiae Parisiorum–Berolini–Posnaniae 1862
- Itinerarium – GAŚSIOROWSKI A.: *Itinerarium króla Władysława Jagiełły*. Warszawa 1972
- Katalog PAN – *Katalog dokumentów pergaminowych Biblioteki Polskiej Akademii Nauk*. T. 1–3. Oprac. K. DZIWIK. Kraków–Wrocław 1966–1970
- KDKKr – *Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej św. Wacława*. T. 1–2. Wyd. F. PIEKOSIŃSKI. Kraków 1874–1883
- KDKr – *Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa*. Cz. 1–4. Wyd. F. PIEKOSIŃSKI. Kraków 1879–1882
- KDKWil – *Kodeks dyplomatyczny katedry i diecezji wileńskiej*. T. 1. Wyd. J. FIJAŁEK, W. SEMKOWICZ. Kraków 1932
- KDL – *Codex diplomaticus Lithuaniae. Kodeks dyplomatyczny Litwy*. Wyd. E. RACZYŃSKI. Wrocław 1845
- KDM – *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*. T. 1–4. Wyd. F. PIEKOSIŃSKI. Kraków 1876–1905; T. 5. Red. W. BUKOWSKI. Oprac. W. BUKOWSKI, F. SIKORA, J. WRONISZEWSKI. Kraków 2014
- KDW – *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*. T. 1–4. Wyd. I. ZAKRZEWSKI. Poznań 1877–1881; T. 5. Wyd. F. PIEKOSIŃSKI. Poznań 1908; T. 6. Wyd. A. GAŚSIOROWSKI, H. KOWALEWICZ. Warszawa–Poznań 1982; T. 7. Wyd. A. GAŚSIOROWSKI, R. WALCZAK. Warszawa–Poznań 1985;

- T. 8–10. Wyd. A. GAŚSIOROWSKI, T. JASIŃSKI. Warszawa–Poznań 1989–1993; T. 11. Wyd. A. GAŚSIOROWSKI, T. JASIŃSKI, T. JUREK, I. SKIERSKA. Poznań 1999
- KDWiel – *Codex diplomaticus Wielicensis. Kodeks dyplomatyczny wielicki.* Wyd. A. RUDYŃSKI. Lwów 1872
- KDWP – *Kodeks dyplomatyczny Wielkiej Polski.* Wyd. E. RACZYŃSKI. Poznań 1840
- KH – „Kwartalnik Historyczny”
- Kromer – (*Kromer M.*) *Kronika polska Marcina Kromera biskupa warmińskiego ksiąg XXX dotąd w trzech językach, a mianowicie w łacińskim, polskim i niemieckim wydana, na język polski z łacińskiego przetłóżona przez Marcina z Błazowa Błazowskiego i wydana w Krakowie w drukarni M. Loba r. 1611.* Sanok 1857
- LB – DŁUGOSZ J.: *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis.* T. 1–3. Wyd. A. PRZEZDZIECKI. W: *Opera omnia.* T. 7–9. Kraków 1883–1884
- Metryka Uniwersytetu Krakowskiego – *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1400–1508.* T. 1. Oprac. A. GAŚSIOROWSKI, T. JUREK, I. SKIERSKA, R. GRZESIK. Poznań 2004
- Miechowita – MACIEJ Z MIECHOWA: *Chronica Polonorum.* Kraków 1521
- MK – Metryka Koronna w AGAD
- mKDM 5 – Materiały do *Kodeksu dyplomatycznego Małopolski*, T. 5, teczki A–Z (Biblioteka PAN w Krakowie)
- ML – *Materiały archiwalne wyjęte głównie z Metryki Litewskiej od 1348 do 1607 r.* Wyd. A. PROCHASKA. Lwów 1890
- MOL – *Magyar Országos Levéltár* (Budapeszt)
- MPH – *Monumenta Poloniae Historica.* T. 1–3. Ed. A. BIEŁOWSKI; T. 4–6. Ed. W. KĘTRZYŃSKI. Lwów 1864–1893
- MPHn – *Monumenta Poloniae Historica. Series nova.* T. 1–11. Warszawa 1946–1994
- MRPS – *Matricularum Regni Poloniae Summaria.* T. 1–4/4, 5/1. Wyd. T. WIERZBOWSKI. Warszawa 1905–1919
- PAN – Polska Akademia Nauk
- PH – „Przegląd Historyczny”
- PSB – *Polski Słownik Biograficzny.* T. 1–50. Kraków–Warszawa 1935–2016
- RAU h-f – „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”
- RH – „Roczniki Historyczne”
- RPTH – „Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”

- Script. Rer. Pruss – *Scriptores rerum Prussicarum*. Hrsg. T. HIRSCH, M. TÖPPEN, E. STREHLKE. Leipzig 1866
- SH – „Studia Historyczne”
- SHGKr – *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średnio-wieczu*. Cz. 1–4. Oprac. W. BUKOWSKI, J. KURTYKA, J. LABERSCHEK, Z. LESZCZYŃSKA-SKRĘTOWA, F. SIKORA, J. WIŚNIEWSKI, M. WOLSKI, A. MARZEC, M. WILAMOWSKI, M. ZDANEK. Kraków 1980–2015
- SPPP 1 – *Starodawne prawa polskiego pomniki*. T. 1. Wyd. A. HELCEL. Kraków 1856
- SPPP 2 – *Starodawne prawa polskiego pomniki*. T. 2: *Z ksiąg rękopiśmiennych dotąd nie użytych, głównie zaś z ksiąg dawnych sądowych ziemskich i grodzkich ziemi krakowskiej*. Wyd. A. HELCEL. Kraków 1870
- SPPP 6 – *Starodawne prawa polskiego pomniki*. T. 6: *Decreta in iudiciis regalibus tempore Sigismundi I. regis Poloniae a. 1507–1531 Cracoviae celebratis lata ex actis originalibus in archivo regni Galiciae Cracoviensi asservatis*. Wyd. M. BOBRZYŃSKI. Kraków 1880
- SPPP 7 – *Starodawne prawa polskiego pomniki*. T. 7: *Inscriptiones clenodiales ex libris iudicialibus palatinatus Cracoviensis*. Wyd. B. ULANOWSKI. Kraków 1885
- SPPP 8 – *Starodawne prawa polskiego pomniki*. T. 8: *Antiquissimi libri iudiciales terrae Cracoviensis*. Cz. 1–3. Wyd. B. ULANOWSKI. Kraków 1884–1886
- Strykowski – STRYJKOWSKI M.: *Kronika polska, litewska, żmudzka i wszystkiej Rusi*. Warszawa 1846
- SŻ – „Studia Źródłoznawcze”
- Teki Pawińskiego – *Teki Pawińskiego*. T. 1: *Liber Quitantiarum Alexandri Regis ab a. 1502 ad 1506*. Warszawa 1897; T. 2: *Liber Quitantiarum Regis Casimiri ab a. 1484 ad 1488*. Warszawa 1897; T. 7: *Księgi Sądowe Brzesko-Kujawskie 1418–1424*. Warszawa 1905
- TN – *Teki Naruszewicza w Bibliotece Czartoryskich*
- Urz.Bełś – *Urzednicy województwa bełskiego i ziemi chełmskiej XIV–XVIII wieku*. Spisy. Oprac. H. GMITEREK, R. SZCZYGIEŁ. Red. A. GAŚSIOROWSKI. Kórnik 1992
- Urz.Centr – *Urzednicy centralni i nadworni Polski XIV–XVIII wieku*. Spisy. Red. A. GAŚSIOROWSKI. Kórnik 1992
- Urz.Kr – *Urzednicy województwa krakowskiego XVI–XVIII wieku*. Spisy. Oprac. S. CYNARSKI, A. FALNIOWSKA-GRADOWSKA. Red. A. GAŚSIOROWSKI. Kórnik 1990

- Urz.Mp – *Urzednicy malopolscy XII–XV wieku. Spisy.* Oprac. J. KURTYKA, T. NOWAKOWSKI, F. SIKORA, A. SOCHACKA, P.K. WOJCIECHOWSKI, B. WYROZUMSKA. Wrocław 1990
- Urz.Pod – *Urzednicy wojewodztwa podolskiego XV–XVIII wieku.* Oprac. K. PRZYBOŚ. Kraków 1994
- Urz.Podol – *Urzednicy podolscy XIV–XVIII wieku. Spisy.* Oprac. E. JANAS, W. KŁACZEWSKI, J. KURTYKA, A. SOCHACKA. Red. A. GAŚSIOROWSKI. Kórnik 1998
- Urz.Rus – *Urzednicy wojewodztwa ruskiego XIV–XVIII wieku (ziemie halicka, lwowska, przemyska, sanocka).* Spisy. Oprac. K. PRZYBOŚ. T. 3, z. 1. Wrocław 1987
- Urz.Sand – *Urzednicy wojewodztwa sandomierskiego XVI–XVIII wieku. Spisy.* Oprac. K. CHŁAPOWSKI, A. FALNIOWSKA-GRADOWSKA. Kórnik 1993
- V. Uljanicki – *Materialy dlja istorii vzaimnych otnošenij Rossii, Polši, Moldavii, Valachii i Turcii, v XIV–XVI w.* Wyd. V.A. ULJANICKI. Moskwa 1887
- Wapowski – WAPOWSKI B.: *Kroniki Bernarda Wapowskiego część ostatnia, czasy połdługoszowe obejmująca (1480–1535).* Ed. J. SZUJSKI. W: *Scriptores rerum Polonicarum.* T. 2. Kraków 1874
- Weise – *Die Staatsverträge des Deutschen Ordens in Preussen im 15. Jahrhundert.* Hrsg. E. WEISE. Bd. 1. Marburg–Lahn 1970
- Wuttke – *Städtebuch des Landes Posen: Codex diplomaticus: allgemeine Geschichte der Städte im Lande Posen.* Wyd. H. WUTTKE. Leipzig 1864
- ZDKKr – *Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej.* Cz. 1–2. Wyd. S. KURAŚ. Lublin 1965–1973
- ZDM – *Zbiór dokumentów malopolskich.* Cz. 1–8. Wyd. S. KURAŚ, I. SUŁKOWSKA-KURASIOWA. Kraków–Wrocław 1962–1975
- ZK – *Księgi ziemskie krakowskie w Archiwum Narodowym w Krakowie*
- ZNUJ – „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”

Wstęp

Monografie rodzin szlacheckich okresu późnego średniowiecza zajmują szczególne miejsce w polskiej historiografii¹. Pierwszy impuls do rozwoju tego typu badań dali na początku XX wieku Franciszek Piekosiński² i Adam Boniecki³. Jednak największe zasługi w tym zakresie należy przypisać Władysławowi Semkowiczowi. Zaproponował on bowiem pewien schemat monografii familii średniowiecznych, który zaprezentował w pracy poświęconej Pałukom⁴. Badania nad genealogią rodzin zostały na nowo podjęte przez Włodzimierza Dworzaczka po II wojnie światowej, a ich efektem było dzieło poświęcone Leliwitom Tarnowskim⁵. Dopiero jednak praca Janusza Bieniaka i skupionej wokół niego tzw. szkoły toruńskiej zaowocowała prawdziwym rozkwitem tego typu badań. Uczni z tego kręgu wypracowali i przygotowali pewien zbiór metod badawczych przydatnych w pracy nad genealogią rodzin. Opierając się na nich, wypracowano z kolei zasady opracowania monografii familii szlacheckich. Ustalono, że musi ona uwzględniać kwestie: genealogii

- 1 Szczegółową analizę stanu badań nad rodami rycerskimi przeprowadził J. SPERKA (*Stan badań nad rodami rycerskimi w średniowiecznej Małopolsce*. W: *Rody na Śląsku, Rusi Czerwonej i w Małopolsce: średniowiecze i czasy nowożytne*. Red. W. ZAWITKOWSKA, A. POBÓG-LENARTOWICZ. Rzeszów 2010, s. 42–57). Bardzo cenny jest również, mimo że dużo wcześniejszy, stan badań przedstawiony przez J. KURTYKĘ (*Posiadłość, dziedziczność i prestiż. Badania nad późnośredniowieczną i wczesnonowożytną wielką władnością możnowładczą w Polsce XIV–XVII wieku*. RH 1999, T. 65, s. 161–194).
- 2 F. PIEKOSIŃSKI: *Rycerstwo polskie wieków średnich*. T. 1–3. Kraków 1896–1902.
- 3 A. BONIECKI: *Herbarz polski*. T. 1–16. Warszawa 1900–1916.
- 4 W. SEMKOWICZ: *Ród Pałuków*. Kraków 1907 (RAU h-f, T. 49); IDEM: *Ćwierćwiecze badań monograficznych nad rodami rycerstwa polskiego*. „Miesięcznik Heraldyczny” 1933, T. 12.
- 5 W. DWORZACZEK: *Leliwici, Tarnowscy. Z dziejów możnowładztwa małopolskiego*. *Wiek XIV–XV*. Warszawa 1971.

rodziny, jej majątku, działalności politycznej oraz kulturalnej⁶. Oczywiście jest jednak, że nie ma jednego wzoru czy modelu opracowywania dziejów rodzin szlacheckich. Do każdej bowiem rodziny należy podejść indywidualnie. Praca musi uwzględniać wspomniane kwestie: genealogii, działalności kulturalnej, politycznej i gospodarczej, jednakże układ, który w opisie jednej rodziny sprawdza się znakomicie, w przypadku drugiej będzie zupełnie nieprzydatny. Każda bowiem z rodzin miała w sobie coś charakterystycznego, co należy uwypuklić, na co zwrócić szczególną uwagę. Stosując jeden model, jeden schemat i jeden wzór do opisu każdej z nich, zabilibyśmy ich indywidualizm i wyjątkowość. Idąc tym tropem, zdecydowałam się nie wydzielać z pracy jednego wątku poświęconego działalności gospodarczej i fundacyjnej Kamienieckich, a omawiać te kwestie przy opisie kolejnych pokoleń rodziny. Ze względu bowiem na niejednorodny wkład członków rodziny w sprawy polityczne i gospodarcze, rozdzielając całkowicie obydwa wątki, doprowadziłabym do sytuacji, że w ich opisach powstałaby dwupokoleniowa luka spowodowana brakiem zaangażowania Kamienieckich w jedną bądź drugą kwestię. Chcąc stworzyć możliwie pełny obraz każdego pokolenia rodziny, zarówno sprawy polityczne, jak i gospodarcze omawiam łącznie dla kolejnych generacji, rozdzielając je tylko wówczas, gdy faktycznie na to zasługują.

Wspomniana praca badaczy ze „szkoły toruńskiej” przyczyniła się do rozkwitu badań nad rodami i rodzinami w średniowieczu, które stały się coraz prężniej rozwijającym się nurtem polskiej mediewistyki. Znakomite dzieło W. Dworzaczka po blisko dwudziestu latach doczekało się zatem swoich kontynuatorów. Stopniowo ukazywały się tomy poświęcone: Kurowskim, Rawiczom, Gryfitom, Lisom Krzelowskim, Rogowskim, Kmitom, Koniecpolskim, Trzecińskim, Jastrzębcom, Porajom czy ostatnio Potockim⁷, dające coraz większy

6 *Genealogia – problemy metodyczne w badaniach nad polskim społeczeństwem średniowiecznym na tle porównawczym*. Red. J. HERTEL. Toruń 1982; J. BIENIAK: *Rody szlacheckie jako czynnik struktury społecznej w Polsce XIII–XIV wieku*. W: *Polska w okresie rozdrobnienia feudalnego*. Red. H. ŁOWMIAŃSKI. Wrocław 1973; J. BIENIAK: *Heraldyka polska przed Długoszem. Uwagi problemowe*. W: IDEM: *Polskie rycerstwo średniowieczne. Wybór pism*. Kraków 2002; J. PAKULSKI: *Z metodologii i metodyki badań nad rodami rycerskimi średniowiecznej Polski*. „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Historia” 1973, T. 8.

7 S.A. SROKA: *Rodzina Kurowskich w XIV–XV wieku. Ze studiów nad dziejami możnowładztwa małopolskiego w średniowieczu*. Kraków 1990; J. WRONISZEWSKI: *Ród Rawiczów. Warszawa i Grotowice*. Toruń 1992; M.L. WÓJCIK: *Ród Gryfitów do końca XIII wieku. Pochodzenie – genealogia – rozsiedlenie*. Wrocław 1993; B. ŚLIWIŃSKI: *Lisowie Krzelowscy w XIV i XV w. i ich antenaci. Studium genealogiczne*. Gdańsk 1993; B. CZWOJDRAK: *Rogowscy herbu Dziatłozza. Podskarbiowie królewscy. Studium z dziejów możnowładztwa*

wgląd w strukturę i działalność rodzin średniowiecznej Polski. Nie sposób tu nie wspomnieć o dwóch ogromnych dziełach: Janusza Kurtyki, opisującego Tęczyńskich⁸, oraz Jerzego Sperki, prezentującego Szafranców⁹. Należy także wymienić liczne monografie poszczególnych osobistości okresu późnego średniowiecza, przykładowo: Feliksa Kiryka o Jakubie z Dębna¹⁰, Anny Sochackiej o Janie z Czyżowa¹¹, Jacka Wiesiołowskiego o Ambrozym Pampowskim¹², Grażyny Lichończak-Nurek o Wojciechu Jastrzębcu¹³ czy Beaty Możejko, Stanisława Szybkowskiego i Błażeja Śliwińskiego o Zawiszy Czarnym z Garbowa¹⁴.

Konstrukcja pracy

Dzieje rodziny Kamienieckich, żyjącej do przełomu XIX/XX wieku, zostaną przedstawione jedynie w okresie średniowiecza i we wczesnych latach epoki nowożytnej. Bogata i różnorodna działalność późniejszych przedstawicieli rodziny, a także ogrom materiału źródłowego wymagają bowiem osobnego opracowania. Ramy chronologiczne niniejszej dysertacji wyznacza zatem

w drugiej połowie XIV i w XV wieku. Katowice 2002; R. TRAWKA: *Kmitowie. Studium kariery politycznej i społecznej w późnośredniowiecznej Polsce.* Kraków 2005; W. ZAWITKOWSKA: *W służbie pierwszych Jagiellonów. Życie i działalność kanclerza Jana Tazski Konięcpolskiego.* Kraków 2005; M. WOLSKI: *Małopolska rodzina szlachecka XIV–XVI wieku. Trzeciocy herbu Strzezię.* Kraków 2005; B. CZWOJDRAK: *Jastrzębce w ziemi krakowskiej i sandomierskiej do połowy XV wieku.* Kraków 2007; B. NOWAK: *Ród Porajów w Małopolsce w średniowieczu.* Kraków 2009; M. WOLSKI: *Potoccy herbu Pilawa do początku XVII wieku.* Kraków 2013.

- 8 J. KURTYKA: *Tęczyńscy. Studium z dziejów polskiej elity możnowładczej w średniowieczu.* Kraków 1997.
- 9 J. SPERKA: *Szafrancowie herbu Stary Koń. Z dziejów kariery i awansu w późnośredniowiecznej Polsce.* Katowice 2001.
- 10 F. KIRYK: *Jakub z Dębna na tle wewnętrznej i zagranicznej polityki Kazimierza Jagiellończyka.* Wrocław–Warszawa–Kraków 1967.
- 11 A. SOCHACKA: *Jan z Czyżowa, namiestnik Władysława Warneńczyka. Kariera rodziny Półkozów w średniowieczu.* Lublin 1993.
- 12 J. WIESIOŁOWSKI: *Ambroży Pampowski – starosta Jagiellonów (ok. 1440–1510). Z dziejów awansu społecznego na przełomie średniowiecza i odrodzenia.* Wrocław 1976.
- 13 G. LICHONCZAK-NUREK: *Wojciech herbu Jastrzębiec arcybiskup i mąż stanu (ok. 1362–1436).* Kraków 1996.
- 14 B. MOŻEJKO, S. SZYBKOWSKI, B. ŚLIWIŃSKI: *Zawisza Czarny z Garbowa herbu Sulima.* Gdańsk 2003.

z jednej strony pierwsze pojawienie się w źródłach Moskorzewskich – protoplastów Kamienieckich, a więc koniec XIV wieku, z drugiej zaś – śmierć ostatniego z braci Kamienieckich, należących do ostatniego z omawianych przeze mnie pokoleń rodziny, a zatem rok 1535/1536. Pracę tę zamykam opisem generacji żyjącej na przełomie XV/XVI wieku. Jest to bowiem pokolenie, które odniosło ogromny sukces, w jego rękach znalazły się urzędy: hetmana wielkiego koronnego i „hetmana polnego”¹⁵. Potomkowie hetmanów wymagają, jak wspomniałam, odrębnych opracowań, moim zaś celem było ukazanie pewnej interesującej specyfiki charakteryzującej tę rodzinę w średniowieczu: drogi od ogromnych zaszczytów, przez kompletny upadek, po ponowną wędrówkę na szczyt. Wybrany okres, tj. XIV–XVI wiek, pozwala tę specyfikę znakomicie uwidocznić.

Niniejsza praca stanowi opis rodziny Kamienieckich. Moskorzewscy interesują mnie jedynie jako jej protoplaści. Toteż o ile sporą część uwagi poświęcę Klemensowi z Moskorzewa, jego braciom i możliwym przodkom, o tyle losy „późniejszych” Moskorzewskich będą dla mnie jedynie wątkiem pobocznym, nie są oni bowiem tematem niniejszej dysertacji.

W pracy przyjęto układ chronologiczno-problemowy, by lepiej oddać losy rodziny na niwie zarówno politycznej, jak i gospodarczej. Książka składa się z czterech zasadniczych rozdziałów. Pierwszy traktuje o pochodzeniu Kamienieckich, o ich herbie, proklamacji i pozycji rodziny. W tym miejscu znajduje się również podrozdział prezentujący biogramy kolejnych przedstawicieli Kamienieckich oraz tych z Moskorzewskich, którzy byli z nimi bezpośrednio związani. Podrozdział ten ma na celu sprostowanie funkcjonujących w literaturze błędów dotyczących genealogii rodziny, a także omówienie wszystkich reprezentantów Kamienieckich, również tych, których wkład w działalność polityczną i gospodarczą był znikomy i z tego względu nie zostali umieszczeni w kolejnych rozdziałach. Jako że kolejni przedstawiciele Kamienieckich i Moskorzewskich nosili często te same imiona, jak: Klemens, Marcin, Mikołaj, Henryk, dla łatwiejszego rozróżnienia omawianych przeze mnie postaci nadałam im numery. W biogramach znajdujących się w tym rozdziale oraz na dołączonych do niego drzewach genealogicznych Czytelnik będzie mógł odnaleźć pojawiającą się na kartach tej książki postać z przypisanym jej numerem i najważniejsze genealogiczne informacje na jej temat.

15 W dalszej części *Wstępu* wyjaśniam przyczynę ujmowania pojęcia „hetman polny” w cudzysłowie.

W rozdziale drugim zaprezentowano losy Klemensa z Moskorzewa, faktycznego protoplasty Kamienieckich, który otrzymał od Władysława Jagiełły w nagrodę zamek w Kamieńcu. Stał się on podstawą gniazda rodowego Kamienieckich. W rozdziale tym ukazana została także działalność gospodarza i fundacyjna Klemensa.

Następne dwa rozdziały traktują już o właściwych dziejach politycznych i gospodarczych rodziny Kamienieckich. Trzeci rozdział został poświęcony pierwszemu i drugiemu pokoleniu Kamienieckich oraz podzielony na podrozdziały odpowiadające poszczególnym przedstawicielom owych generacji. Zrezygnowano tutaj z wydzielenia kwestii gospodarczych i fundacyjnych, przedstawiony okres to bowiem czas kryzysu rodziny, zapoczątkowanego przez Marcina Kamienieckiego, i czas powolnej odbudowy jej pozycji, będącej dziełem Piotra i Henryka. Zaprezentowane tu osoby (Marcin, Henryk i Piotr) nie prowadziły na tyle szerokiej działalności politycznej i gospodarczej, by można było te sprawy rozdzielać, unikając niepotrzebnych powtórzeń. W podrozdziale dotyczącym drugiego pokolenia Kamienieckich zrezygnowano również z przedstawiania pozostałych synów Marcina (1) – omówionych przeze mnie już w rozdziale pierwszym, poświęconym kwestiom genealogicznym – ze względu na ich znikomy wkład w działalność gospodarczą i polityczną rodziny oraz konieczność powtórzenia informacji z rozdziału pierwszego.

Powrotowi do świetności rodziny z czasów Klemensa z Moskorzewa poświęcono rozdział czwarty. Podzielony on został na cztery zasadnicze podrozdziały. Z racji ogromnej roli, jaką odegrał każdy z braci należących do ostatniego opisywanego przeze mnie pokolenia Kamienieckich, nie sposób opisać ich razem w jednym podrozdziale. Toteż osobno przedstawione zostały losy Mikołaja – hetmana wielkiego koronnego, i młodszego o dwa lata Jana – rotmistrza, osobno Marcina – „hetmana polnego”, a także pozostałych braci, w tym zarządzającego majątkiem Klemensa. Dzieje Mikołaja i Jana Kamienieckich z uwagi na niewielką różnicę wieku (dwa lata) i zazębiającą się karierę braci zaprezentowano wspólnie w jednym podrozdziale. Mikołaj był bezsprzecznie osobą ważniejszą, posiadającą bogatszy dorobek i większy wpływ na dzieje późnośredniowiecznego państwa polskiego, wydzielając więc karierę Jana Kamienieckiego, musiałabym powtarzać informacje zawarte w opisie dorobku hetmana Mikołaja Kamienieckiego. Z tego względu ich losy przedstawione zostały wspólnie, wyodrębniono zaś jedynie te fazy kariery Jana, w których przebiegała ona oddzielnie. Wreszcie ostatni podrozdział poświęcono działalności gospodarczej i fundacyjnej prowadzonej

przez braci, z podziałem na okres, gdy wspólnie zarządzali majątkiem, i okres, gdy podzielili się nim po śmierci najstarszych z nich – Jana i Mikołaja (1512 i 1515).

W rozdziale czwartym, opisującym karierę hetmana wielkiego koronnego i hetmanów polnych, nakreślałam czasem szersze tło polityczne, by lepiej zobrazować, z jaką sytuacją polityczną musieli zmierzyć się Kamienieccy, w jakich realiach funkcjonowali, a z którymi to realiami hetman, mimo że sam w nie bezpośrednio nie był zaangażowany, musiał się liczyć i które bezsprzecznie zaprzętały jego uwagę. Ostatnie prezentowane przeze mnie pokolenie Kamienieckich brało czynny udział w prowadzonej przez państwo polskie polityce południowo-wschodniej. Tymczasem relacje Polski z południowo-wschodnimi sąsiadami na początku XVI wieku są bardzo słabo zbadane. Nie uzurpuję sobie prawa do wyjaśniania owych relacji – są to bowiem tematy na oddzielne prace – warto jednak zaznaczyć, że problem stosunków Polski z południowo-wschodnimi sąsiadami w tymże czasie stanowi poważną lukę w historiografii polskiej, wartą uzupełnienia.

Wyjaśnić także należy, że pojawiające się często w tekście określenie: „ostatnie” pokolenie Kamienieckich, jest swojego rodzaju skrótem myślowym. Chodzi o ostatnią prezentowaną przeze mnie w niniejszej pracy generację tejże rodziny, nie zaś o ostatnie w ogóle pokolenie Kamienieckich.

Wspominając o Marcinie Kamienieckim, określam go mianem „hetmana polnego”. Cudzysłów podyktowany jest tutaj faktem, że w omawianym przeze mnie okresie nie nastąpiło jeszcze formalne oddzielenie urzędu hetmana polnego od koronnego, jednak funkcja, jaką pełnił Marcin Kamieniecki, określony w źródłach jako *vicecampiductor*, pod względem jego zadań i kompetencji odpowiada właśnie urzędowi hetmana polnego, mimo iż nazwa ta nie była jeszcze w dokumentach stosowana.

Książkę uzupełniają trzy aneksy. Pierwszy prezentuje pojawiających się w źródłach Kamienieckich, których jednakże nie sposób powiązać z drzewem genealogicznym „naszych” Kamienieckich. Drugi aneks zawiera z kolei itinerarium Klemensa z Moskorzewa, podkanclerzego, wielkiego protoplasty rodziny Kamienieckich, które zestawione zostało z itinerarium króla Władysława Jagiełły, a także itineraria „ostatniego” pokolenia Kamienieckich: Marcina, Mikołaja i Jana. W pracy zrezygnowano z przedstawienia itinerariów pozostałych przedstawicieli rodziny. Zarówno bowiem syn Klemensa Moskorzewskiego – Marcin, jak i synowie tegoż – Piotr, Henryk (2), Marcin – odegrali znikomą rolę polityczną. Jedyne Piotr uczestniczył w wyprawie Władysława Warneńczyka przeciwko Turkom oraz towarzyszył mu najpewniej

w czasie całego pobytu na Węgrzech, jednakże z tego okresu dysponujemy raptem kilkoma dokumentami potwierdzającymi obecność Piotra – to zdecydowanie za mało na itinerarium. Ostatni aneks stanowią mapy ukazujące majątki: Klemensa z Moskorzewa i „ostatniego” pokolenia Kamienieckich, wraz z zachodzącymi zmianami.

Stan badań

W jakże pokaźnym już dorobku polskiej mediewistyki brakuje monografii poświęconej rodzinie Kamienieckich. Dysponujemy jedynie kilkoma artykułami nasświetlającymi pokrótce niektóre aspekty działalności owej rodziny. Mam tu na myśli artykuły Stanisława Gawędy: *Rozwój latyfundium Kamienieckich i ich rola polityczna do początków XVI wieku*¹⁶ czy *Pilawici – Moskorzewscy – Kamienieccy*¹⁷. Ten ostatni, kilkustronicowy tekst opisujący rodzinę Kamienieckich stanowi krótki zarys jej historii: od czasów Klemensa z Moskorzewa do lat 30. XVI wieku, zaś artykuł traktujący o latyfundium Kamienieckich prezentuje pobieżnie karierę rodziny i rozwój jej majątku. Obydwa teksty stanowią jednak bardzo ogólny zarys kariery rodziny. Kamienieccy znaleźli swoje miejsce także na kartach dziewiętnastowiecznego artykułu Alojzego Winiarza *Ziemia sanocka w latach 1463–1552*, gdzie potraktowani zostali bardzo marginalnie¹⁸. Warto wspomnieć też o pochodzącym jeszcze z początków XX wieku tekście Jana K. Kochanowskiego *Kamienieccy – z czasów Jagiellów*, niepozbawionego jednak sporej liczby błędów¹⁹. Moskorzewscy pojawiają się również na kartach dzieła Mariana Wolskiego *Potoccy herbu Pilawa do początku XVII wieku*, stanowią natomiast jedynie tło dla rodziny Potockich, którym rzecz jasna poświęcona jest książka²⁰. Pewnym uzupełnieniem są biogramy kilku przedstawicieli rodziny znajdujące się w *Polskim*

16 S. GAWĘDA: *Rozwój latyfundium Kamienieckich i ich rola polityczna do początków XVI wieku*. W: Krosno. Studia z dziejów miasta i regionu. T. 3. Red. S. CYNARSKI. Rzeszów 1995.

17 S. GAWĘDA: *Pilawici – Moskorzewscy – Kamienieccy*. W: *Personae, colligationes, facta*. Red. J. BIENIAK. Toruń 1991.

18 A. WINIARZ: *Ziemia sanocka w latach 1463–1552*. KH 1896, T. 10.

19 J.K. KOCHANOWSKI: *Kamienieccy – z czasów Jagiellów*. W: IDEM: *Szkice i drobiazgi historyczne*. Warszawa 1904.

20 M. WOLSKI: *Potoccy herbu Pilawa...*

*Słowniku Biograficznym*²¹. Niemniej zawarte w nich informacje są wybiórcze i miejscami błędne. Dodatkowych informacji dostarczają dzieła Przemysława Dąbkowskiego poświęcone szlachcie sanockiej²². Jednakże Kamienieccy, choć przewijają się na kartach tekstów tego autora, zostali przedstawieni bardzo pobieżnie. Podobnie rzecz się ma z tomami Władysława Kucharskiego: *Sanok i ziemia sanocka w dobie Piastów i Jagiellonów... czy Ludność ziemi sanockiej...*²³. Jako że działalność ostatniego interesującego mnie pokolenia koncentrowała się na wschodzie, nieocenioną pomocą są prace Zdzisława Spieralskiego, Marka Plewczyńskiego, Ilony Czamańskiej, Nicolae Iorgi czy też Iona Nistora, na kartach których owa wschodnia działalność Kamienieckich znalazła szczególne odbicie²⁴. Przy opracowywaniu kariery hetmana

-
- 21 I. SUŁKOWSKA-KURASIOWA: *Klemens z Moskorzewa*. W: PSB, T. 22; Z. SPIERAŁSKI: *Henryk Kamieniecki*. W: PSB, T. 11; IDEM: *Mikołaj Kamieniecki*. W: PSB, T. 11; IDEM: *Marcin Kamieniecki*. W: PSB, T. 11; IDEM: *Piotr Kamieniecki*. W: PSB, T. 11.
- 22 P. DĄBKOWSKI: *Księgi sądowe lwowskie w dawnej Polsce*. „Studia nad Historią Prawa Polskiego” 1937, T. 16, z. 1; IDEM: *Stosunki gospodarcze w ziemi halickiej w XV wieku*. „Pamiętnik Historyczno-Prawny” (Lwów) 1927, T. 3, z. 4; IDEM: *Stosunki kościelne ziemi sanockiej w XV w.* Lwów 1921; IDEM: *Stosunki narodowościowe ziemi sanockiej w XV stuleciu*. Lwów 1921; IDEM: *Szkice z życia szlachty sanockiej*. RPTH 1923, T. 6; IDEM: *Wędrówki rodzin szlacheckich. Karta z dziejów szlachty halickiej*. Lwów 1925; IDEM: *Zaginione księgi sądowe województwa ruskiego i bełskiego*. „Studia nad Historią Prawa Polskiego” 1921, T. 8, z. 1; IDEM: *Ziemia sanocka w XV stuleciu*. Cz. 1–2. Lwów 1931.
- 23 W. KUCHARSKI: *Ludność ziemi sanockiej na schyłku XVIII wieku w świetle protokołu Magistratu sanockiego*. Sanok 1907; IDEM: *Sanok i ziemia sanocka w dobie Piastów i Jagiellonów: monografia historyczna*. Lwów 1905.
- 24 Z. SPIERAŁSKI: *Geneza i początki hetmaństwa w Polsce*. „Studia i Materiały do Historii Wojskowości” 1960, T. 5; IDEM: *Obrona potoczna*. W: *VIII Powszechny Zjazd Historyków Polskich w Krakowie, 14–17 września 1958*. [T.] 8: *Historia wojskowości*. Red. S. OKĘCKI. Warszawa 1960; Z. SPIERAŁSKI: *Po klęsce bukowińskiej 1497 roku. Pierwsze najazdy Turków na Polskę*. „Studia i Materiały do Historii Wojskowości” 1963, T. 9, Cz. 1; IDEM: *Z dziejów wojen polsko-mołdawskich. Sprawa pokucka do wstąpienia na tron Zygmunta I*. „Studia i Materiały do Historii Wojskowości” 1965, T. 11, Cz. 2; M. PLEWCZYŃSKI: *Liczebność wojska polskiego za ostatnich Jagiellonów (1506–1572)*. „Studia i Materiały do Historii Wojskowości” 1989, T. 31; IDEM: *Naczelne dowództwo armii koronnej w latach 1501–1572*. „Studia i Materiały do Historii Wojskowości” 1992, T. 34; IDEM: *Söldnertruppen in Polen um die Wende des 15. und 16. Jahrhunderts*. In: *XXII. Kongress der Internationalen Kommission für Militärgeschichte. Wien, 9–13. September 1996: Acta 22*. Wien 1997; IDEM: *Wojny Jagiellonów z wschodnimi i południowymi sąsiadami Królestwa Polskiego w XV wieku*. Siedlce 2002; IDEM: *Armia koronna 1506–1572. Zagadnienia struktury narodowościowej*. Warszawa 1991; I. CZAMAŃSKA: *Mołdawia i Wołoszczyzna wobec Polski, Węgier i Turcji w XIV i XV wieku*. Poznań 1996; J. NISTOR: *Die Moldau-*

Mikołaja Kamienieckiego cenne okazały się zwłaszcza teksty Zdzisława Spieralskiego²⁵, w których działalność wojskowa hetmana Kamienieckiego została szeroko opisana, głównie jego udział w wyprawach wojennych przeciw Mołdawii. Pomocnym uzupełnieniem przy nakreślaniu tła historycznego będą także prace rumuńskich badaczy, w szczególności: Constantina Rezachevici²⁶, Ioana Ursu²⁷, Șerbana Papacostea²⁸ i Virgiliu Pâslariuca²⁹. Kilka artykułów traktuje natomiast o zamku w Odrzykoniu (Kamieńcu), będącym centrum majątku Kamienieckich. Jednakże mają one charakter w większej mierze analizy zamku pod względem architektonicznym czy też badań archeologicznych³⁰. Podobną rolę, tyle że analizy z punktu widzenia historyka sztuki,

ischen Ansprüche auf Pokutien. Wien 1910 („Archiv für österreichischen Geschichte“, hg.v. Akad.d.Wiss., Bd. 101,1); IDEM: *Die auswärtigen Handelsbeziehungen der Moldau im XIV., XV. und XVI. Jahrhundert*. Gotha 1911; N. IORGA: *Geschichte des osmanischen Reiches*. T. 2. Gotha 1909.

- 25 Z. SPIERALSKI: *Geneza i początki hetmaństwa...*; IDEM: *Obrona potoczna...*; IDEM: *Poklęsce bukowińskiej...*; IDEM: *Z dziejów wojen...*
- 26 C. REZACHEVICI: *Istoria popoarelor vecine și neamul românesc în Evul Mediu*. București 1998; IDEM: *Rolul românilor în apărarea Europei de expansiunea otomană. Secolele XIV–XV. Evoluția unui concept în contextul vremii*. București 2001; IDEM, D. CĂPĂȚINĂ: *Campania lui Ștefan cel Mare din 1497 împotriva regelui Ioan Albert. Bătălia din Codrul Cosminului*. În: *File din istoria militară a poporului român*. Ed. I. CEAUȘESCU. Vol. 3. București 1975.
- 27 I. URSU: *Ștefan cel Mare*. București 1925.
- 28 Ș. PAPACOSTEA: *De la Colomea la Codrul Cosminului. Poziția internațională a Moldovei la sfârșitul secolului al XV-lea*. „Romanoslavica” 1970, nr 17; IDEM: *Țelurile campaniei lui Ioan Albert în Moldova (1497). Un nou izvor*. „Revista de istorie” 1974, nr 2.
- 29 V. PÂSLARIUC: *Raporturile politice dintre marea boierime și domnie în Țara Moldovei în secolul al XVI-lea*. Chișinău 2005.
- 30 J. FRAZIK, T. HOLCEROWA: *Wstępne badania nad zamkiem w Odrzykoniu*. „Biuletyn Historii Sztuki” 1966, R. 28, nr 1; F. PAPÉE: *Zamek odrzykoński*. „Gazeta Lwowska” 1895, nr 254–255; A. KUNYSZ: *Działalność ośrodka archeologicznego w Rzeszowie w latach 1957–1959*. „Rocznik Województwa Rzeszowskiego” 1959, T. 2, z. 1; T. MAŁKOWSKA-HOLCER: *Ze studiów nad historią zamku Kamieniec koło wsi Odrzykoń w powiecie krośnieńskim*. W: *Architektura rezydencjonalna i obronna województwa rzeszowskiego w świetle badań naukowych prowadzonych w 25-leciu PRL. Materiały z sesji naukowej, Łańcut 9–10 maja 1970 r.* Łańcut 1972; M. BRYKOWSKA: *Badania architektoniczno-archeologiczne zamków w Sochaczewie, Ciechanowie i Odrzykoniu*. W: *IV Konferencja naukowa w Warszawie 10 i 11 stycznia 1969 r. Sprawozdania 1967–1968 Zespołu Badań nad Polskim Średniowieczem UW i PW*. Warszawa 1970; EADEM: *Zamek w Odrzykoniu. Problemy badawcze i konserwatorskie*. „Biuletyn Informacyjny PKZ” 1975, T. 31 [materiały z sesji archeologicznej, Kazimierz 22–23 października 1974 r.]; A. JANOWSKI:

odgrywają dzieła Piotra i Tadeusza Łopatkiewiczów poświęcone kościołowi franciszkańskiemu w Krośnie i innym zabytkom miasta, będącym jednym z głównych obszarów działalności fundacyjnej Kamienieckich³¹.

Podstawa źródłowa

Ze względu na bardzo zróżnicowaną działalność poszczególnych członków rodziny Kamienieckich niezbędne było przejrzanie możliwie wszystkich wydanych drukiem źródeł, katalogów i sumariuszy dotyczących całego omawianego okresu³².

Sprawozdanie z badań archeologicznych w 1967 r. prowadzonych na zamku w Odrzykoniu. W: IV Konferencja naukowa...; A. WENTKOWSKA: Sprawozdanie z badań archeologicznych w 1968 r. prowadzonych na zamku w Odrzykoniu. W: IV Konferencja naukowa...; M. PROKSA: Budownictwo obronno-rezydencjonalne ziemi przemyskiej i sanockiej (połowa XIV w.–połowa XVII w.). Przemyśl 1994; J. MARSZAŁEK: Katalog grodzisk i zamczysk w Karpatach. Warszawa 1993; A. HUNICZ: Wyniki badań archeologicznych przedzamcza zachodniego w Odrzykoniu. „Biuletyn Informacyjny PKZ” 1975, T. 31 [materiały z sesji archeologicznej, Kazimierz 22–23 października 1974 r.].

- 31 J. GINAŁSKI, P. ŁOPATKIEWICZ: *Mury obronne Krosna od XIV do XVIII wieku*. „Biblioteka Krośnieńska” 1994, z. 4 (seria: „Zabytki”); P. ŁOPATKIEWICZ: *Fundacje artystyczne Kamienieckich dla kościoła franciszkańskiego w Krośnie*. Krosno 1995; IDEM: *Kim był twórca późnogotyckiego epitafium ściennego Jana Kamienieckiego w kościele franciszkańskim w Krośnie?* W: *Kościół i klasztor franciszkański w Krośnie, przeszłość oraz dziedzictwo kulturowe. Materiały z sesji naukowej, Krosno, listopad 1997*. Red. E. MAŃKOWSKA. Krosno 1998; P. ŁOPATKIEWICZ: *Krośnieńska fara w wiekach średnich. Przemiany architektoniczne i uchwytnie elementy wyposażenia kościoła do połowy XVI wieku*. Krosno 1994; IDEM: *Malarstwo w Krośnie w pierwszej połowie XVI wieku*. Krosno 2007; IDEM: *Prezbiterium kościoła franciszkańskiego w Krośnie, w świetle badań najnowszych*. W: *Kościół i klasztor franciszkański w Krośnie...*; IDEM: *Ruiny zamku „Kamieniec” w świetle badań historycznych i architektonicznych*. W: A. KARZMARZEWSKI: *Zamek „Kamieniec” i „Przędki”*. Rzeszów 2003; P. ŁOPATKIEWICZ: *Średniowieczne malarstwo monumentalne Polski południowo-wschodniej – przegląd najważniejszych zabytków*. W: *Malarstwo monumentalne Polski południowo-wschodniej*. Rzeszów 1995; IDEM: *Zabytki dawnego malarstwa ściennego z terenu województwa krośnieńskiego*. W: *Dzieje Podkarpacia*. T. 1. Red. J. GANCARSKI. Krosno 1996; P. ŁOPATKIEWICZ: *Zabytki dawnego malarstwa ściennego z terenu województwa krośnieńskiego. Wyniki odkryć z lat 1991–1995, główne problemy konserwatorskie i perspektywy badawcze*. W: *Malarstwo monumentalne...*

- 32 Pełny wykaz źródeł w Bibliografii.

Podczas poszukiwania źródeł rękopiśmiennych szczególnie owocna okazała się kwerenda przeprowadzona w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie, gdzie w zbiorach Archiwum Skarbu Koronnego, Oddziału 85 i 86 natrafiłam na rejestry popisowe wojska koronnego, a także na rachunki z przychodów i wydatków na potrzeby armii. Pozwoliły one w znacznym stopniu zobrazować los wypraw wojskowych oraz funkcjonowanie samego wojska na przełomie XV i XVI wieku, co jest sprawą kluczową dla poznania i zbadania losów „ostatniego” pokolenia Kamienieckich, którego przedstawiciele piastowali przecież urzędy: hetmana wielkiego koronnego i „hetmana polnego”.

W Bibliotece Polskiej Akademii Nauk w Kórniku znajdują się dokumenty z czasów Jana Olbrachta i Aleksandra (rkps 207), które pozwoliły poszerzyć wiedzę na temat sytuacji politycznej Polski na przełomie XV i XVI wieku, a więc w momencie, gdy Mikołaj Kamieniecki był w nią bezpośrednio zaangażowany jako oddany stronnik kolejnych monarchów.

Kwerenda objęła też Archiwum Narodowe w Krakowie, gdzie bardzo cennym źródłem informacji okazały się księgi ziemskie i grodzkie krakowskie oraz Materiały ze zbiorów Żegoty Paulego. Przejrzenie ksiąg grodzkich i ziemskich pozwoliło na sprostowanie niektórych niejasności genealogicznych, jak chociażby odnalezienie wdowy po Klemensie z Moskorzewa (podkanclerzy) czy wyjaśnienie pojawiającej się w wydaniu Helcla nieściśłości odnośnie do rzekomego ojca Klemensa z Moskorzewa (podkanclerzego). Sięgnięcie do oryginalnych zapisów umożliwiło ustalenie, że przyjęte przez Helcla *patre* jest jego interpretacją i propozycją, w samej bowiem zapisce, z powodu zniszczenia części stronicy, widoczne jest jedynie *-tre*. Również fakt, że córka Marcina (1) oddana została do klasztoru, ustalony został dzięki sięgnięciu do księgi ziemskiej krakowskiej 17.

Bardzo wartościowe okazały się także poszukiwania przeprowadzone w Bibliotece Książąt Czartoryskich w Krakowie, które umożliwiły wykorzystanie przechowywanych tam dokumentów pergaminowych i rękopiśmiennych oraz przejście Tek Naruszewicza i Pstrokońskiego. Mniej materiału przyniosła kwerenda przeprowadzona w Bibliotece Jagiellońskiej, Archiwum Krakowskiej Kapituły Katedralnej i Archiwum Kurii Metropolitalnej, aczkolwiek pozwoliła uzupełnić wiedzę na temat Kamienieckich o informacje zawarte w Aktach kapitulnych krakowskich oraz Aktach oficjalatu. Wiadomości tam odnalezione okazały się szczególnie pomocne przy omawianiu postaci Mikołaja Moskorzewskiego, kanonika, który mylnie uznawany był w literaturze za syna Klemensa z Moskorzewa. W Bibliotece Jagiellońskiej przejrzałam

też *Materiały po Romualdzie Hubem*. Wykorzystałam również *Materiały do Kodeksu dyplomatycznego Małopolski* tom 5. oraz dokumenty pergaminowe, przechowywane w Bibliotece Polskiej Akademii Nauk w Krakowie.

Kwerenda objęła także archiwum w Sibiu (Rumunia) i Budapeszcie (Węgry). Odnalezione tam, dotąd niewykorzystane, dokumenty pozwoliły na poszerzenie wiedzy odnośnie do zjazdu w Lewoczy i polityki mołdawskiej prowadzonej przez państwo polskie na przełomie XV i XVI wieku, w którą to „ostatnie” pokolenie Kamienieckich było szczególnie zaangażowane.

* * *

Niniejsza książka stanowi poprawioną i uzupełnioną wersję rozprawy doktorskiej, obronionej w 2012 roku w Instytucie Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W tym miejscu chciałabym podziękować wszystkim osobom, których pomoc, życzliwość i rady umożliwiły mi ukończenie tej pracy. Szczególne podziękowania składam mojemu Promotorowi Profesorowi Jerzemu Sperce za wiele cennych rad, uwag i wszechstronną pomoc. Podziękować pragnę również Recenzentom: Profesorowi Stanisławowi A. Sroce oraz Profesorowi Idziewi Panicowi, a także Recenzentowi wydawniczemu – Profesorowi Jerzemu Rajmanowi za bardzo wartościowe sugestie i komentarze, które pozwoliły nadać tej książce jej ostateczną formę. Podziękowania składam też dr hab. Bożenie Czwojdrak oraz dr. Jakubowi Morawcowi z Zakładu Historii Średniowiecznej za cenne wskazówki.

Indeks osobowy*

- A**chilles de Grassis, legat papieski 207
Ambroży Pampowski, starosta poznański
15, 170, 178, 179, 181, 189, 201
Andrzej Czuryło ze Stojanic h. Korczak,
stolnik przemyski 147
Andrzej Korabiowski 76, 85
Andrzej Kościelecki h. Ogończyk, mar-
szałek nadworny 193, 220
Andrzej Krocowski z Konopnicy 206
Andrzej Michowski z Krakowca 185
Andrzej Ormiańczyk 195
Andrzej Róża Boryszewski h. Poraj, arcybis-
kup lwowski, gnieźnieński (od 1503 r.)
151, 159, 160, 165, 167, 172, 180
Andrzej Sanguszko, starosta braclawski
202
Andrzej z Rawałowic 98
Andrzej z Szamotuł h. Nałęcz, wojewoda
poznański 208, 255
Anna, bratanica Łukasza Waldorfa 145
Anna, przeorysza klasztoru w Staniątkach
166
Anna Cylejska, c. Wilhelma hr. Cylii
37, 71, 74, 76, 77, 81
- Anna z Woli Konińskiej, m. Gabriel Tę-
czyński 243
- B**ajeżid (Bajazyd) II, sułtan 135, 139,
142, 144, 146, 168, 207
Bali-bej Malkocz-oglu, basza Sylistrii
152
Baltazar Luszczycycki 205
Barbara Zawiszanka z Rożnowa 145
Bartłomiej, kmieć 45, 113
Bartłomiej Drágffy de Belthewk 141
Bartosz Ogłędowski 168, 241
Bartosz z Ogrodzieńca 98
Baszko, kustosz poznański 30
Benedykt Myszkowski, s. Piotra z Mirowa
184
Benedykt z Koszyc, burgrabia lubowski
198
Bernard Chwalibóg 255
Bernard Maciejowski 54
Bernard Wilczek h. Poraj, arcybiskup
lwowski 192
Bernard z Podola 145
Błażej Magyar 136

* W indeksie uwzględniono jedynie postacie historyczne występujące w niniejszej książce. Wymieniono przy nich tylko te z urzędów, które dane osoby sprawowały w czasie omawianych wydarzeń, a nie wszystkie piastowane urzędy.

Bobola:

- Hieronim 233
- Stanisław 233

Bogdan III Ślepy (Jednooki), gospodar mołdawski 185, 190–192, 194, 195, 198, 199, 202–206, 218, 220, 294, 297, 298

Bogumiłowice, z:

- Michał 90
- Paweł, sędzia 104

Bogusław Czynrin 205

Bona Sforza 229, 233

Bonerowie 230, 267, 274:

- Jan 257, 261, 268
- Seweryn 228–230, 257–260, 266

Brzezie, z; zob. Lanckoroński

Buczaccy h. Awdaniec:

- Anna, c. Dawida 221
- Anna, c. Piotra, m. Jan (2) Kamieniecki 51, 138, 269
- Beata, c. Dawida 221
- Dawid 221
- Jakub, starosta chełmski 51, 180, 222
- Jan, wojewoda podolski 137
- Katarzyna, m. Piotr Sienieński z Oleska 221, 262
- Piotr 51

Bukowscy:

- Jan Czeszyk z Bukowa 239, 240
- Jerzy 119
- Mikołaj 121

Burnet z Przeworska 147

Bzów, z:

- Paszek herbu Zet 35, 89
- Tomasz 28

Chełmscy z Chełmu h. Ostoja:

- Hanek Chełmski z Chełmu 101, 102

- Mikołaj Chełmski 101, 102, 243, 244

Chodeccy h. Powąła (Ogończyk) 137:

- Jan (i z Chłopów, Hrumna), starosta halicki 146
- Otto, starosta halicki, kasztelan lwowski 195, 221, 224, 231, 299
- Piotr, rotmistrz, starosta halicki 167, 168, 183, 204
- Rafał, starosta halicki 204, 221, 262
- Stanisław, dowódca obrony potocznej, starosta i kasztelan lwowski 52, 150, 159, 168, 170, 175–177, 180, 182, 183, 191–193, 195, 204, 208, 210, 224, 225, 231, 262, 291, 299

Chodecz, z; zob. Chodeccy

Chrząstowski Mikołaj h. Strzegomia (Kościeszka) 81

Cienka Katka, mieszcza krakowska 90

CyLIA, z; zob. Anna Cylejska

Czarnoccy:

- Leonard 240
- Marcin 117, 122, 123, 126
- Mikołaj 118, 119, 124

Dalejów, z, h. Junosza:

- Jan Kola, s. Pawła, dowódca obrony potocznej, hetman polny 175
- Paweł Kola, wojewoda podolski 137, 197

Dandolo (Republika Wenecka) 139

Dąbrowa, z:

- Adam 98
- Barbara 29

Dedeńscy z Dydni (Dedna):

- Anna 154

- Mikołaj **118, 119**
- Stanisław **143**
- Zygmunt **154**
- Dębińscy:
 - Jakub **152**
 - Przedbor **152**
- Dobek (Dobiesław) z Konar h. Ostoja **104**
- Dobrogost z Nowego Dworu, arcybiskup gnieźnieński **91**
- Dymitr z Goraja h. Korczak, marszałek wielki koronny **60, 79**
- Dynów (Denów), z:
 - Jan **127, 143**
 - Prokop **127**
 - Stanisław **125**
- Dziersław Włostowski, starosta podolski **109**
- Dziersław z Mikołajowic **82, 88**
- E**khard z Wąldowa **63**
- Erazm Ciołek, biskup płocki **185**
- Eugeniusz IV, papież **110**
- Ewa Samiczowa, c. Katarzyny Francowej **265**
- F**eliks Łschowski, notariusz Mikołaja Kamienieckiego **276**
- Feliks Szczęsny **266**
- Fil, kmieć **123**
- Filip Wielkoduszny, landgraf heski **233**
- Fiodor Koriatowicz **68**
- Firlejowie z Dąbrowicy h. Lewart:
 - Henryk Firlej **137**
 - Mikołaj Firlej, chorąży krakowski, wojewoda lubelski, hetman wielki **157, 168, 180–182, 192, 193, 201, 202, 219, 224, 291**

- Franciszek Bellacs **182**
- Franciszek Frangepan **230**
- Fryderyk, książę legnicki **194**
- Fryderyk Starszy Hohenzollern, margrabia brandenburski **140**
- Frysztaccy:
 - Mikołaj **137, 242**
 - Paweł **242, 256**
- G**arbów, z, h. Sulima:
 - Barbara, c. Jana z Garbowa i Małgorzaty Szafraniecovej, wnuczka Zawiszy Czarnego **46**
 - Jan, s. Zawiszy **46**
 - Zawisza Czarny **15, 46**
- Gimbracht ze Strzelec **99**
- Gniewosz z Dalewic h. Strzegomia, podkomorzy krakowski **61, 79, 80**
- Grzegorz z Branic h. Gryf, podkomorzy królowej Zofii **109**
- H**absburgowie **222, 229, 230**:
 - Albrecht **107, 110**
 - Anna, c. Albrechta Habsburga **107**
 - Elżbieta, m. Albrecht **110**
 - Elżbieta Rakuszanka, c. Albrechta Habsburga **107, 185, 191**
 - Ferdynand **229–231, 233**
 - Maksymilian I **139, 156–158, 216, 222, 223**
- Haliccy:
 - Piotr **171, 188**
 - Stanisław, starosta i kasztelan lwowski **171**
- Herburtowie z Felsztyna h. Herburt:
 - Andrzej **262**
 - Fryderyk **221, 225, 262, 264**

- Piotr z Odnowa, starosta przemyski **147, 238**
- Hryćko Krechowiecki **148**
- Humniska, z, h. Gozdawa:
 - Jerzy, kasztelan sanocki **47, 117–119, 125, 126**
 - Rafał **151, 152, 241**
- I**rządze, z, h. Lis:
 - Mikołaj, brat Niemierzy **80**
 - Mikołaj Świętopełk-Bolestraszycki h. Lis **52, 117, 247**
 - Niemierza **80**
 - Szczepan Świętopełk (i ze Zwady) **117**
- Iwan III, wielki książę moskiewski **172, 176, 187**
- Iwan Barynowski **195**
- Iwan Prokya **195**
- Iwan z Jedlcy **70**
- Iwan z Obichowa, kasztelan śremski **74**
- Iwanko, pitar **191**
- Iwanko, poseł polski **169**
- Izaak, wisternik **191**
- J**acimirscy (Jaćmirscy, Jacimierscy)
 - h. Sulima:
 - Fryderyk (z Jaćmierza, Lubienia, Wykotów, Niebyszczan), miecznik sanocki **147**
 - Jakub, stolnik lwowski **147**
- Jaczko, kmieć **123**
- Jadwiga Andegaweńska **59, 60, 69–71, 74, 92–93**
- Jagiellonowie **197, 198, 270–272**:
 - Aleksander Jagiellończyk **135, 137, 139, 158, 161–168, 170–173, 176–180, 182–189, 191–195, 197, 199, 200, 203, 241, 252, 255, 272, 290**
 - Elżbieta, c. Kazimierza Jagiellończyka **185, 190, 191, 194, 203, 204**
 - Elżbieta Bonifacja, c. Jadwigi i Władysława Jagiełły **71**
 - Fryderyk Jagiellończyk, kardynał **139, 156, 161–163, 169, 170, 177**
 - Jan Olbracht **133–162, 164, 165, 167, 168, 200, 201, 224, 240, 253, 255, 272, 286**
 - Kazimierz Jagiellończyk **114, 115, 126, 133–135, 137**
 - Kazimierz Jagiellończyk, święty **134**
 - Ludwik Jagiellończyk **223, 226, 229**
 - Władysław Jagiellończyk **136, 137, 139–141, 146, 149, 151, 153, 157, 161, 162, 166, 169–171, 182, 183, 197, 198, 203, 204, 206, 286**
 - Władysław Jagiełło **17, 19, 36, 59–79, 81, 82, 86, 87, 92, 93, 100–102, 106, 107, 113, 271, 277**
 - Władysław Warneńczyk **18, 110–112, 114, 246, 272**
 - Zygmunt August **230, 234, 266**
 - Zygmunt Stary **135, 141, 194, 195, 197–210, 212, 214–216, 219, 220, 222–224, 229–233, 250, 251, 254, 257, 266, 272**
- Jakub de Camplo, audytor papieski **37**
- Jakub de Voragine **92**
- Jakub Karczowski **170**
- Jakub Secygniowski (Sencygniewski)
 - h. Jelita **52, 231, 232**
- Jakub Trwały **270**

- Jakub z Boturzyna, podsędek krakowski **104**
- Jakub z Lubomierza h. Drużyna, sędzia krakowski **145, 191**
- Jakub z Sieciechowic **46**
- Jakub z Zaborowa **42**
- Jan, wójt krośnieński **122**
- Jan V, książę zatorski **187, 190**
- Jan Abeczier, biskup warmiński **36, 37**
- Jan Bal z Nowotańca h. Gozdawa, stolnik sanocki **46, 118, 119**
- Jan Baruchowski **184**
- Jan Fryderyk, elektor saski **233**
- Jan Jasieński **119, 175**
- Jan Karnkowski, kanonik krakowski **244**
- Jan Kisling **257, 261, 268**
- Jan Konarski h. Awdaniec, biskup krakowski **186, 216**
- Jan Krowicki **165–167, 290**
- Jan Krzeczowski **167, 183**
- Jan Krzywiecki **248**
- Jan Kuropatwa (z Łańcuchowa) h. Szreniawa, podkomorzy lubelski **109**
- Jan Kwiatonowski **48**
- Jan Ligęza h. Półkozic (z Niewiarowa, Niegowici, Jurkowa), wojewoda łęczycki **70, 72**
- Jan Łaski h. Korab, arcybiskup gnieźnieński **244**
- Jan Maria Padovano (właśc. Gianmaria Mosca) **269, 273**
- Jan Mężyk (z Putniowic) h. Wieniawa **244**
- Jan Odrowąż ze Sprowy h. Odrowąż, wojewoda bełski **208**
- Jan *Podbola* **167**
- Jan Schelnar **260**
- Jan Smolik **154**
- Jan Stasz z Białaczowa, sędzia grodzki krakowski **151**
- Jan Synowiec z Rzędowic (i z Warzęgowa, Kociny) h. Sarykoń, starosta oświęcimski, podkomorzy krakowski **46**
- Jan Szeliski **253**
- Jan Targowicki **218**
- Jan Tarnawski **118**
- Jan Wilam **253**
- Jan Wiśniowski **221**
- Jan z Balic **46**
- Jan z Bochotnicy (właśc. Jan Oleśnicki h. Dębno) **165, 166, 290**
- Jan z Komorowa **186**
- Jan z Modlnicy, podsędek **151**
- Jan z Nieszkowa, doktor dekretów **211**
- Jan z Ostrowca **74**
- Jan z Zagórzan, podstoli królowej Zofii Holszańskiej **109**
- Jan ze Słaboszewic **82, 88**
- Jan ze Słupczy, kasztelan sądecki **164**
- Jan Zabrzeziński h. Leliwa, wojewoda trocki **156, 189**
- Janusz Suszowski **249**
- Janusz z Mieszina **49**
- Janusz z Mstowa **79, 145, 247**
- Jarosławscy h. Leliwa:
– Spytek, kasztelan krakowski **163, 172, 180–182, 184, 189, 192, 194, 212, 243, 291**
- Jerzy von Logschau (Georg von Logschau), podkanclerzy Królestwa Czech **229, 230**
- Jerzy z Buska **126**
- Joachim Jerzy z Siedlisk **88**

Jordanowie z Zakliczyna h. Trąby:

- Achacy Jan, s. Jana Jordana, celnik krakowski i sandomierski **247**
- Jan Jordan z Zakliczyna, starosta oświęcimski, żupnik krakowski **145, 179, 183, 184, 190, 247**

Julian de Cesarinis, kardynał, legat papieski **110, 111**

Juliusz II, papież **202, 203, 207**

Juriowscy:

- Mikołaj **143, 241, 251**
- Szczęsny **251**

Kamienieccy h. Pilawa:

- *Aleksander Kamieniecki (wg Paprockiego)* **30–32**
- Andrzej, s. Klemensa (4) **54, 259, 266**
- Anna, c. Jana (2), m. 1) Stanisław Wspinek z Będkowa; 2) wojewoda sandomierski Jan z Tęczyna **52**
- Anna Buczacka, c. Piotra Buczackiego, m. Jan (2); zob. Buczaccy
- Anna z Melsztyna, m. Mikołaj (2); zob. Melsztyńscy
- Barbara, c. Klemensa (4) **54**
- Barbara, c. Marcina (3), m. Mikołaj Mniszech **29, 54, 269, 270**
- Beata, c. Jana (2), m. Mikołaj Świętopęk-Bolestraszycki **52**
- Dorota, c. Marcina (1) **40, 44, 45, 47–50, 116**
- Elżbieta, c. Marcina (3), m. Bernard Maciejowski **54**
- Elżbieta z Paniowa, m. Klemens (4); zob. Paniowscy
- Feliks, s. Klemensa (4) **54**

- Henryk (2), kasztelan sanocki **17, 18, 40, 41, 43, 49–55, 85, 87, 106, 115–117, 119–128, 133, 234, 237, 239, 246–248, 251, 266, 272**
- Henryk (3), starosta bełski **47, 50, 51, 54, 55, 142, 218, 234–236, 238, 247, 250, 267, 287, 301**
- Jan (1), s. Marcina (3) **40, 43, 45, 47–49, 106, 113**
- Jan (2), s. Henryka (2), rotmistrz, kasztelan lwowski **17, 18, 50–52, 54, 116, 133–138, 140, 142–144, 146, 148, 150, 156, 157, 159, 161, 164, 165, 167, 171, 180, 181, 183, 184, 188, 189, 192, 195, 200–205, 208, 213, 214, 217–222, 231, 234, 236–238, 240, 241, 247–252, 255, 256, 267, 269, 272–274, 287, 301**
- Jan (3), s. Marcina (3), wojewoda podolski **54, 259, 260, 269, 273**
- *Jan (wg Paprockiego)* **30**
- Katarzyna, c. Jana (2), m. Jakub Secygniowski **52, 231**
- Katarzyna, c. Marcina (1) **40, 41, 44–50, 116**
- Katarzyna, c. Mikołaja Pieniążka, m. Henryk (2); zob. Pieniążkowie
- Katarzyna, c. Piotra Szafrąca, m. Marcin (1) **40, 45, 47–51, 97, 105, 120**
- Klemens (3) **44, 45, 47–49, 106, 113**
- Klemens (4) **50, 51, 54, 140, 165, 188, 201, 208, 211, 214, 217–219, 221, 223, 224, 228, 230, 232–238, 240–242, 245, 249–254, 256–260, 266–269**

- Małgorzata, c. Marcina (1) **41, 44, 45, 47–50, 116**
- Marcin (1), s. Klemensa (2) **17, 18, 23, 37, 40–45, 47–50, 84, 88, 90, 97–106, 113, 120, 128, 245, 246, 267, 271, 272, 274**
- Marcin (2), s. Marcina (1) **40, 43–50, 106, 113, 115–117, 124**
- Marcin (3), s. Henryka (2), *vice-campiductor* **18, 47, 50, 51, 53–55, 156, 165, 175, 201, 202, 210, 211, 213, 214, 217–230, 232–234, 236, 238, 241, 247, 249–252, 256–259, 261–268, 273, 297–300**
- Mikołaj, s. Jana (2), starosta buski **52**
- Mikołaj, s. Klemensa (4) **266**
- Mikołaj (1), s. Marcina (1) **40, 43, 45–49, 106, 113, 115, 116, 120, 124**
- Mikołaj (2), s. Henryka (2), hetman wielki **17, 18, 21, 23, 29, 30, 47, 50–52, 54, 55, 133–140, 142–154, 156, 158–171, 175, 176, 178–223, 228, 232, 234–238, 240–257, 260, 262, 267–269, 272, 276, 286, 287, 289–291, 294**
- *Mikołaj (wg Paprockiego)* **30**
- Piotr, s. Marcina (1) **17–19, 43–49, 106–108, 110, 111, 113–115, 126**
- Stanisław, s. Henryka (2) **47, 54, 55, 156, 165, 218, 234, 236, 238, 240, 249, 250, 267**
- Stanisław, s. Klemensa (4) **54, 259, 266**
- Stanisław z Wielopola **41, 44, 45, 47–50, 120**
- Zofia, c. Klemensa (4) **54**
- Kamieniecki Jakub, s. Mikołaja z Nowodworu, tenutariusz w Miżyńcu **52**
- Kamieniecki Stanisław **29**
- Kamieniecki Zygmunt, kanonik gnieźnieński **275**
- Kasper Niesiecki **27**
- Katarzyna Francowa **228, 265**
- Katarzyna Służowska, m. Stanisław **189, 238, 242**
- Kazimierz II, książę cieszyński **159, 164, 186**
- Kazimierz Sprawiedliwy **27**
- Klemens Slonko z Proszowic **192, 246**
- Klemens z Mysłowic **45, 113**
- Klemens ze Strzeszkowic **35, 98**
- Kmitowie h. Szreniawa z Wiśnicza i Sobienia **32, 34:**
 - Andrzej (Indrich, Henryk) Sobieński **127**
 - Dobiesław, kasztelan lubelski **125**
 - Jan, kasztelan lwowski **117**
 - Jan z Wiśnicza, s. Kmity, starosta sieradzki, krakowski **32**
 - Kmita z Wiśnicza i Damianic **32**
 - Mikołaj, kasztelan przemyski **99, 237**
 - Piotr, s. Jana Noska, starosta sądecki **145, 247, 290**
 - Piotr, wojewoda sandomierski, krakowski, kasztelan lubelski **36, 74, 77, 79, 80, 82**
 - Piotr Lunak z Sobienia **98, 99**
 - Stanisław, wojewoda bełski, kasztelan przemyski **147**
- Kobiątka:
 - Dobiesław, s. Świętobora **89**
 - Marcisz, s. Świętobora **89**
 - Świętobór **89**

- Kobyleńscy h. Drzymała:
- Hieronim, kasztelan rozpierski **143, 240, 248**
 - Jakub **81**
 - Jan **119, 122, 123, 166, 168, 252**
 - Janusz, starosta sanocki **100**
- Konieczpolscy h. Pobóg:
- Jan Taszka, s. Jakuba, kanclerz koronny **109**
 - Stanisław, starosta przemyski **152**
- Konrad III Mazowiecki **157, 170**
- Konrad Wallenrod, wielki mistrz krzyżacki **64, 65**
- Konrad Zöllner, wielki mistrz krzyżacki **64**
- Kopacz*, perkułab **196**
- Korabiowski Andrzej **76, 85**
- Kot z Kotek (i Zdzisławkowic) **41, 50, 103, 128:**
- Anna z Przybenic, m. Piotr Kotek **104**
 - Mikołaj **99**
 - Piotr **45, 46, 101, 103, 104, 120**
 - Stanisław **48**
- Krupscy h. Korczak:
- Jan z Orchowa, starosta bełski **52, 143**
 - Jerzy, starosta chełmski **51, 146, 224, 299**
- Krystyn z Minogi **120, 247**
- Krystyn z Ostrowa h. Rawicz, dzierżawca kazimierski, kasztelan sandomierski **60, 72, 80, 82, 114**
- Kurozwęccy h. Róża (Poraj):
- Dobiesław Zawiszyc, podstoli krakowski, podkomorzy sandomierski **60**
 - Krzesław, kanclerz Królestwa, biskup włocławski **146, 149, 153, 162, 172**
 - Mikołaj (z Michałowa i Kurozwęk) **75, 201**
 - Piotr, podskarbi koronny **160**
- L**anckorońscy z Brzezia h. Zadora **115, 126, 186, 272:**
- Jan, s. Mikołaja, brat Stanisława Marszałkowica **126**
 - Jan, s. Zbigniewa, brat Mikołaja, podstolego **114, 115**
 - Mikołaj, s. Stanisława Marszałkowica, podczaszy sandomierski **159, 164, 178, 185, 193**
 - Mikołaj, s. Zbigniewa, podstoli krakowski **109, 113, 114**
 - Stanisław, s. Stanisława Marszałkowica, brat Mikołaja, podczaszy sandomierski **193, 195, 223, 224, 229**
 - Stanisław zw. Marszałkowic, s. Mikołaja, marszałek nadworny **115, 126**
- Lasskoscha:
- Andrzej **255**
 - Kilian **255**
 - Piotr **255**
- Leonard z Pobiedna h. Gryf, s. Pawła, wojski sanocki **118, 119**
- Luksemburgowie:
- Jodok, bratanek Wacława IV **66**
 - Prokop, bratanek Wacława IV **66, 67**
 - Wacław IV Luksemburski **66, 67, 78**
 - Zygmunt Luksemburski **67–70, 78, 100, 107**

- Ł**ukasz Arbore **164, 196**
 Łukasz Górka h. Łódzia, starosta generalny Wielkopolski **231**
- M**aciej Błażowski **118**
 Maciej Drzewicki h. Ciołek, podkanclerzy Królestwa **161, 166, 184, 186, 201, 223**
 Maciej Golski **147**
 Maciej Korwin, król Węgier **125, 136**
 Małgorzata Podczaszyna, c. Katarzyny Francowej **265**
 Małgorzata z Marcinkowic **98**
 Marcin Borzymowski, wielkorządca generalny krakowski **151**
 Marcin Koth **125**
 Marcin Kromer **30, 31, 154**
 Marcin Lintfari, biskup żmudzki **155**
 Marcisz Domaracki **152**
 Marcisz Stryczek **121**
 Marcisz z Płochocin **90**
 Marek Horwath **180, 182**
 Mehmed I Girej, s. Mengli I Gireja, chan krymski **223**
 Melsztyńscy h. Leliwa **273**:
 – Anna, c. Spytka (4), m. Mikołaj (2) Kamieniecki **50, 207, 245, 247**
 – Jan, s. Spytka (4) **184**
 – Katarzyna Giżycka, m. Spytek (4) h. Gozdawa **245**
 – Spytek (2), wojewoda krakowski **33, 36, 59–62, 65–67, 70, 84, 271**
 – Spytek (3), kasztelan biecki **108–110, 272**
 – Spytek (4), kasztelan zawichojski, teść Mikołaja (2) Kamienieckiego **50, 184, 245**
 – Wincenty, s. Spytka (4) **184**
 Mengli I Girej, chan krymski (perekopski) **198, 200**
 Michał Gliński, marszałek nadworny litewski **199, 201, 202, 219**
 Michał Rac **195**
 Michał Zbaraski Wiśniowiecki, książę **195**
 Mikołaj Bochnar, żupnik **73, 76, 79**
 Mikołaj Bogoria, kasztelan zawichojski **60**
 Mikołaj Cikowski, miecznik krakowski **190**
 Mikołaj Czarny z Jawczyc i Podola **145**
 Mikołaj Filipowski **190**
 Mikołaj Goły **255**
 Mikołaj h. Pobóg, wojewoda krakowski **93**
 Mikołaj Kaliński **145, 241**
 Mikołaj Kornicz Siestrzeniec, burgrabia będziński **98**
 Mikołaj Kretkowski, kasztelan brzeski **161**
 Mikołaj Kreza z Bobolic, starosta przemyski, lwowski **159**
 Mikołaj Lubrański, kasztelan gnieźnieński **161, 181**
 Mikołaj Mniszech, podkomorzy nadworny koronny, burgrabia krakowski, ż. Barbara Kamieniecka, c. Marcina (3) **54**
 Mikołaj Piotrasowski **118**
 Mikołaj Radziwiłł, podczaszy Wielkiego Księstwa Litewskiego **224**
 Mikołaj Sieklicki **180, 182**
 Mikołaj Słąka, chorąży sandomierski **109**
 Mikołaj Strzeżowski h. Oława **119, 146**
 Mikołaj Swatek z Piaseczna **206**

- Mikołaj Śwircz z Nowodworu, kasztelan kamieniecki **52, 276**
- Mikołaj Taszycki h. Strzemię **215, 216**
- Mikołaj Trąba h. Trąby, podkanclerzy Królestwa **77, 78**
- Mikołaj Wroceński **120**
- Mikołaj z Birkowa **46**
- Mikołaj z Błażejowa h. Odrowąż, biskup przemyski **44, 124**
- Mikołaj z Chlewic **100**
- Mikołaj z Kowalowej **99**
- Mikołaj z Michałowa h. Poraj, kasztelan wojnicki, wojewoda sandomierski, starosta krakowski **75, 82, 90, 104, 173**
- Mikołaj z Motycz **105**
- Mikołaj z Piotroszówki **45**
- Mikołaj z Wieruszyc **145**
- Mikołaj z Zagajowa **99**
- Mikołaj ze Zbigniewa (Zbigniewski) **100, 104**
- Mikołaj ze Zbydniowa **99**
- Mikołaj Zatorski, mieszczanin krakowski **159**
- Mikołaj Zborowski **217, 249**
- Mikołaj Żółkiewski h. Lubicz, chorąży bełski **188**
- Mircza Stary, gospodar wołoski **68**
- Młodziejowice, z, h. Stary Koń:
- Stanisław, s. Stanisława z Młodziejowic; zob. Szafrancowie
 - Stanisław z Młodziejowic († ok. 1475) **46**
- Morsko, z:
- Anna **242, 244**
 - Mikołaj **244**
- Moskorzewscy h. Pilawa:
- Adam, s. Henryka (1) **35, 43**
 - Anna, c. Sieciecha z Moskorzewa, m. Mikołaj z Bieganowa **35**
 - Elżbieta, m. Klemens (2) z Moskorzewa **23, 37, 38**
 - Henryk (1), brat Klemensa (2) **28, 32–35, 37, 41, 43, 59**
 - Jadwiga, c. Klemensa z Moskorzewa, m. Piotr z Mokrska **37, 40, 105**
 - Jakub, ż. Barbara z Dąbrowy **29**
 - Jakub z Moskorzewa **32**
 - Janusz, wojewoda krakowski (wg *Paprockiego*) **30–32**
 - Jasięk z Moskorzewa **32**
 - Klemens († 1437), s. Henryka (1) **37, 42, 43, 101, 105**
 - Klemens (1), rzekomy ojciec Klemensa (2) **33, 34**
 - Klemens (2), podkanclerzy **16–19, 23, 28, 29, 32–37, 40–44, 59, 61, 63–67, 69–77, 79–94, 97, 98, 101, 102, 105, 113, 114, 128, 267, 270–274, 277**
 - Małgorzata, m. Sieciech z Moskorzewa **35**
 - Mikołaj (Wielicki) **42, 43, 84, 104, 105**
 - Mikołaj z Moskorzewa **32**
 - Paweł z Moskorzewa **32–34**
 - Semco **34**
 - Sieciech z Moskorzewa, brat Klemensa (2) **32–35, 59, 84**
 - Stanisław, s. Sieciecha z Moskorzewa **35**
 - Teodor z Moskorzewa **32**
- Myszkowscy h. Jastrzębiec:
- Benedykt **184**
 - Piotr, hetman polny, wojewoda łączycki **159, 175–177, 187, 190**

Nawoj z Łękawcy 69

Oland z Zabłocia 98

Olbracht Gasztołd h. Awdaniec, kanclerz wielki litewski, wojewoda trocki 224

Oleśnicy h. Dębno:

- Jan Głowacz, brat Zbigniewa, marszałek wielki koronny 109
- Zbigniew, biskup krakowski 107–109

Olpice, z:

- Jan Kobiałka 89, 97
- Trojan 89

Olton 31, 32

Ormieńczyk, chorąży 227

Ostrogscy:

- Fiodor, starosta łucki 64
- Konstantyn Ostrogski, hetman wielki litewski, wojewoda trocki 202, 210, 211, 216, 221, 225, 226

Otton z Plechowa h. Topór, sędzia sandomierski 46

Pakosz z Pakoszówki 118

Paniowscy:

- Elżbieta, m. Klemens Kamieniecki (4) 54, 259
- Feliks h. Godziemba, hetman, kasztelan lwowski 174, 175

Paszek z Sędziszowa 99

Paweł Czarny, żupnik krakowski 145

Paweł z Zatora 42

Pełka z Grabownicy 142, 147, 154

Pieniążkowie z Witowic h. Jelita:

- Agnieszka, m. Stanisław, hetman 253
- Feliks 211, 214, 241

– Jakub 211, 214, 241

– Jakub, s. Mikołaja, wojski sanocki 127, 142, 145, 235, 252, 254

– Jan, s. Mikołaja, brat Jakuba i Stanisława, kanonik krakowski 128

– Katarzyna, c. Mikołaja Pieniążka, m. Henryk Kamieniecki (2) 50, 51, 53–55, 117, 127, 133

– Mikołaj, s. Mikołaja, starosta sanocki 120, 127, 223, 257

– Mikołaj Pieniążek, s. Piotra, starosta sanocki, podkomorzy i starosta generalny krakowski 47, 117, 118

– Piotr, brat Feliksa i Jakuba 211, 214, 241

– Piotr, s. Mikołaja, wojski sanocki, starosta sanocki 127, 223, 257

– Stanisław, s. Mikołaja, starosta sanocki, hetman 125, 127, 174, 175, 235

– Stanisław, s. Stanisława, hetmana 140, 246, 248, 253, 254, 262

Pileccy h. Leliwa:

– Jan, komisarz królewski, wojewoda krakowski 24, 124

– Jan, s. Jana, wojewoda ruski 137, 175, 247

Piotr, gospodarz mołdawski 116

Piotr, wójt krośnieński 118, 122

Piotr Białożor 79

Piotr Dunin z Prawkowic 118

Piotr Kania z Wrząsowic 48

Piotr Kruszyna 143

Piotr Mięso z Boleścic 89

Piotr Opaliński h. Łódzia, kasztelan międzyrzecki 233

Piotr Pieszky 48

- Piotr Rpiszka z Bedlna i Kąsek h. Leliwa,
ochmistrz dworu królowej Jadwigi
69
- Piotr Smolicki h. Szreniawa, kasztelan
sanocki **117, 124**
- Piotr Tomicki, podkanclerzy koronny,
biskup krakowski **222, 229, 233**
- Piotr Wapowski, ksiądz **143**
- Piotr Wołczek **156, 218, 238, 249**
- Piotr Wysz, biskup krakowski **70, 73,
74, 78, 87, 90, 91, 93**
- Piotr z Mirowa **184**
- Piotr z Mokrska h. Jelita **37, 40, 46,
105**
- Piotr z Ryterowic, podkomorzy sanocki
118
- Piotr z Sancygniewa **85**
- Piotr ze Szczodrkowic **75, 85**
- Popowice, z:
- Adam **85**
 - Andrzej **85**
 - Jakusz **85**
 - Jan **85**
 - Machna **85**
 - Marcin **85**
 - Michał **85**
 - Paszko **85**
 - Piotr **85**
 - Przybysław **85**
 - Szymon **85**
 - Wincenty **85**
- Prandota, kapelan **70**
- Prokop, ksiądz **118**
- Przekora z Morawian h. Łódzia, kasztelan
czchowski **109**
- Przemęccy:
- Jadwiga **128**
 - Stanisław, s. Jadwigi **128**
- R**absztyńscy h. Topór **242:**
- Andrzej, kanonik krakowski **242,
244**
 - Barbara z Tęczyna **242**
- Raciborzany, z:
- Jan Trnka, starosta oświęcimski
164
 - Jan Wierzbęta z Raciborzan **164**
- Rafał Leszczyński (z Leszna) h. Wieniawa,
marszałek nadworny, kasztelan po-
znański **151, 161**
- Remigian Moskorzowski **37**
- Rogowscy h. Działosza:
- Henryk **99**
 - Hinczka (i z Roszkowic) **74,
84**
- Roman, gospodar mołdawski **116**
- Rytwiańscy h. Jastrzębiec:
- Dzierśław **108**
 - Ewa **201**
 - Jan, starosta sandomierski **122**
- Rzeszowscy h. Półkoza **242, 244:**
- Andrzej **242–244, 248**
 - Jan **242**
 - Jan, s. Jana **242**
 - Jan Feliks **242–244**
 - Jan Rzeszowski, biskup krakowski
122
 - Stanisław **242, 248**
- S**ambor **31, 32,**
- Selim I Groźny, s. Bajezida II, sułtan
207, 208, 214, 227
- Sędziwój z Szubina, wojewoda kaliski
67, 72
- Sienieńscy h. Dębno:
- Anna, c. Piotra z Oleska, m. Fry-
deryk Herburt **221, 262**

- Jadwiga, c. Piotra z Oleska, m. Marcin (3) Kamieniecki **53, 220, 261**
- Jan **224, 299**
- Piotr z Oleska, kasztelan lwowski **221, 262**
- Skotniki, z:
 - Paszek **98**
 - Stanisław **127**
- Stanisław Hynek **195**
- Stanisław Nabrusek z Dąbrówki **143**
- Stanisław Nabrzuch **160**
- Stanisław Niemsta ze Skroniowa **89**
- Stanisław Poddębski **105**
- Stanisław Potulicki **252**
- Stanisław Sloninka **233**
- Stanisław Stadnicki h. Szreniawa, kasztelan sanocki **235**
- Stanisław Stano **260**
- Stanisław Trzempnicki **98**
- Stanisław Wspinek z Będkowa h. Prus, kasztelan małopolski, ż. Anna Kamieniecka **52**
- Stanisław z Bogusławic **89**
- Stanisław Zalesiowski **249**
- Stanisław Zawrot **28**
- Stefan Batory, wojewoda siedmiogrodzki **136**
- Stefan Teleki **198**
- Stefan Thelegdy **182**
- Stefan Wielki, gospodarz mołdawski **68, 116, 134, 135, 140–142, 148–150, 153–155, 159, 160, 164–167, 169, 175, 180–183, 185, 205, 291**
- Strusiowie:
 - Feliks **188, 196**
 - Jakub **226**
 - Jan **159, 168**
 - Jerzy **188, 196, 226**
- Strzyżowscy:
 - Gabriel **245**
 - Mikołaj **127, 247**
- Sulejman (Soliman), s. Selima I Groźnego, sułtan **227, 231**
- Szafrąncowie h. Starykoń:
 - Barbara, c. Małgorzaty **46**
 - Katarzyna, c. Piotra, podkomorzego krakowskiego, m. Marcin (1) Kamieniecki; zob. Kamienieccy
 - Małgorzata, c. Piotra Szafrąca **46**
 - Piotr, podkomorzy krakowski i starosta sieradzki **102**
 - Piotr, s. Piotra **46**
 - Stanisław, s. Stanisława z Młodziejowic, współstarosta generalny krakowski **144**
- Szalowscy:
 - Adam **245**
 - Jan **245**
 - Stanisław **245**
- Szczepan Świętopełk ze Zawady i z Boleszyc, podczaszy krakowski **109**
- Szczepan z Bydłowej **101, 102**
- Szebieńscy h. Biberstein:
 - Henryk **87**
 - Jakub, brat Jana **218, 267, 268**
 - Jan Henrykowicz Skąta z Szebni h. Biberstein, notariusz publiczny **128, 267, 268**
- Szydłowieccy h. Odrowąż:
 - Jakub, podskarbi nadworny **160, 161, 178, 183–185, 193, 206**
 - Jan **199**
 - Krzysztof, wojewoda i starosta krakowski **51, 217**

Świerczowscy:

- Janusz **184, 216, 255**
- Piotr **208**

Tarnowscy h. Leliwa:

- Barbara Zawiszanka z Roźnowa h. Sulima, m. Jan Amor Junior **145**
- Jan (1), wojewoda i kasztelan krakowski, wojewoda sandomierski **60, 61, 70, 72, 74, 78**
- Jan Amor, s. Jana Amora Juniora, wojewoda ruski **145, 170, 171**
- Jan Amor Junior, wojewoda i kasztelan krakowski **145**
- Jan Feliks Szram, s. Jana Feliksa, wojewoda sandomierski, krakowski **191, 193, 194, 198**

Tautul, logofet **141, 191**

Tęczyńscy h. Topór **15, 69, 261, 273:**

- Andrzej, wojewoda krakowski **224, 231, 299**
- Anna **114**
- Anna Morska **242–244**
- Barbara **242**
- Gabriel **243**
- Jan, kasztelan krakowski **46, 60, 70, 72–74, 76, 78–80, 90**
- Jan, s. Gabriela, kasztelan lubelski **243**
- Jan, s. Mikołaja, miecznik krakowski **258, 261**
- Jan z Tęczyna i Kraśnika, wojewoda sandomierski (ur. 1484) **52, 108**
- Stanisław, s. Gabriela **243**

- Stanisław, s. Jana, kasztelana krakowskiego, kasztelan wiślicki **46**
- Zofia Słaboszowa **242–244**

Thatar, kanonik kamieniecki **227**

Tomasz z Bzowa **28**

Tworowscy h. Pilawa:

- Jan, hetman polny **211, 223, 225, 226**
- Stanisław **227, 229**

Wachala, kmieć **45, 113**

Walenty Stwosz (Pholtin), złotnik **53, 220**

Walenty z Olkusza, doktor dekretów **30**

Wapowscy:

- Jan **138, 248**
- Mikołaj **138, 248**
- Piotr **138, 143, 248**
- Stanisław **138, 248**

Wasył, kmieć **124**

Wasył Wrona **231**

Waszko z Rybotycz, sędzia przemyski **118**

Witold Kiejstutowicz **62–65, 68, 71, 75, 77, 81, 273**

Władysław Opolczyk, książę opolski **65, 67**

Włodek z Charbinowic, cześnik krakowski **60**

Włodzimierz, książę zatorski **186**

Wojciech Gorceżyński **206**

Wojciech Małski h. Nałęcz, wojewoda łęczycki **114**

Wojciech Sampoliński **216**

Wojciech z Wilkowa **34, 35**

Wróblowscy:

- Benedykt **161, 255**
- Mikołaj **161, 185, 255**

Wzdów, z:

- Adam **207**
- Jan **124**
- Maciej **124, 145**

Zahutyń, z:

- Apolonia, c. Pełki **124**
- Leonard Czarnocki **240**
- Małgorzata, c. Pełki **124**
- Pełka **117, 118, 123, 124**

Zakliczyn, z; zob. Jordanowie

Zaklika z Międzygórze h. Topór, kanclerz
Królestwa **69**

Zapolya:

- Barbara, m. Zygmunt Stary **222, 229**
- Jan, król Węgier **222, 229, 231–234**

Zawisza Róża z Borzyszowic, starosta
chełmski **51, 146, 160**

Zawityń, z:

- Jadwiga, c. Dzierżawa z Zawity-
nia **118**
- Pełka **120**

Zbyszko z Jankowic **103**

Zofia Holszańska, królowa Polski **100, 101**

Zygmunt Dedyński **160**

Zygmunt (Freiherrn) von Herber-
stein **229**

Zygmunt z Targowiska, kanonik kra-
kowski **244**

Zyndram z Maszkowic, miecznik kra-
kowski **83**

Żegota z Pisar, chorąży krakowski **75**

Żmigród, z:

- Przybek **104**
- Wojciech **30**

Żyro, opiekun Leszka Białego **31**

Katarzyna Niemczyk

**The Kamieniecki family, bearers of the Pilawa coat of arms
The history of the career and advancement of the Polish nobility until 1535/1536**

Summary

The book entitled *The Kamieniecki family, bearers of the Pilawa coat of arms. The history of the career and advancement of the Polish nobility until 1535/1536* is devoted to the Kamieniecki family – Polish magnates of the late medieval period and the early modern period. The author presents the path of their career, the journey to the top both in the political as well as economic sense.

The progenitor of the Kamieniecki family was Klemens of Moskorzew, bearer of the Pilawa coat of arms (late 14th century). He was descended from petty nobility whose influence was small at that time. However, owing to the work in the chancery of Spytek of Melsztyn, whose support was courted by King Władysław Jagiełło, they built their own faction and paved the way to a career in the royal chancery. As a deputy chancellor of the treasury and a staunch supporter of the Polish ruler he received many grants. He received the Dobczyce demesne and Kamieniec, which soon became the heart of the estate of the descendants of Moskorzewski and who hence came to call themselves Kamieniecki, as a token of the appreciation for the defence of Wilno against army of the Teutonic Knights.

However, the son of Klemens, Marcin, followed a different path. He distanced himself from the Jagiellonians and, as a consequence of his refusal to participate in the Turkish expedition, the Dobczyce demesne was confiscated from him. It was only thanks to the intercession of high-ranking noblemen (probably Piotr Szafraniec, his father-in-law) and thanks to the fondness felt by Jagiełło toward Marcin's father that he was allowed to keep Kamieniec. Marcin Kamieniecki's policy brought about a profound crisis of the family which it managed to overcome (and return to the glory of the Moskorzewski period) only after almost fifty years. This difficult path was began by Marcin's brother, Piotr. He returned to the thing owing to which the Kamieniecki built their position, that is to the collaboration with the ruling dynasty. He participated in the confederation of Spytek of Melsztyn, and above all he supported Władysław Warneńczyk during his stay in Hungary and two expeditions against Turkey. Piotr's efforts resulted in the reclamation of Dobczyce. This was a token of the appreciation for his assistance in Hungary.

Piotr's brother, Henryk, also contributed to the restoration of the position of the Kamieniecki family but he devoted himself to the reconstruction of the estate which declined during Marcin's time. Despite the fact that his engagement in politics was marginal, it was even in these isolated cases that he supported the Jagiellonians. As a result of this he received the Sanok castellany from the king. Therefore Piotr and Henryk laid the foundation on which

the position of the family could be built by the sons of Henryk, and the latter were successful at it. It is the last generation of the Kamieniecki family which is presented in this book – the brothers: Mikołaj, Jan, Marcin, Henryk – achieved the greatest success by not only making reference to the glory that the family enjoyed during the time of Klemens Moskorzewski but by surpassing these achievements. Mikołaj Kamieniecki was promoted to the rank of one of the most trusted people of the subsequent rulers: Jan Olbracht, Aleksander, Zygmunt Stary. In 1503, for the first time in Polish history, he was nominated a crown hetman. He became famous by engaging in numerous skirmishes with Moldovans and especially by the successful expeditions to Pokucie in the years 1506 and 1509. Mikołaj's brothers followed in his footsteps and made a career in the military. Jan became a captain of horse, whereas Marcin held the office of a *vicecampiductor*, which corresponded with the role of a field marshal. Henryk, who also made a military career, perished during the Battle of Wiśniowiec in 1494.

The Kamieniecki family played a significant role in the foreign policy of the Polish state, especially in the policy associated with Hungary and Moldavia. The latter policy was engaged especially by the “last” generation of the Kamieniecki family, which was to a great extent a result of the offices that they held, that is the offices of the “field” marshal and the grand crown hetman, and the political situation of the country at that time. One should also emphasise the significant engagement of Klemens of Moskorzew in the issues associated with the Teutonic Knights. He made a name for himself not only by his defence of Wilno against the army of the Teutonic Knights who supported Witold but also by his participation in the negotiations with the Order of the Teutonic Knights and the signing of a peace treaty in Raciążek.

The development of the estate of the Kamieniecki family was strictly associated with the status of the family and during the course of a hundred years this status oscillated in a sinusoidal manner. For whereas Klemens of Moskorzew, owing to his work in the chancery and the merit that he earned during his stay in Wilno, managed to build up a considerable estate consisting of the Dobczyce demesne, the Kamieniec demesne and a number of houses in Kraków, his son Marcin, who entered the path of conflict with the monarch, betrayed him almost completely. Only the subsequent generations made an effort to rebuild the lost estates. A special role in the expansion of the estates by the “last” generation of the Kamieniecki family was played by the awards which were presented to them for valour in combat and the merit demonstrated on the fields of battle. As Marcin Kamieniecki held the office of a “field” marshal, and Jan was captain of horse of the permanent defence, these grants concentrated especially in Ruthenia. Therefore the new centre of the estate was established near Założce in Podolia and it was there that the economic interest of the family was concentrated throughout the course of the subsequent centuries. However, the royal grants in that region were not the only reason for such a turn of events. Due to the constant borrowing of money from the Boner family, a well-known family of bankers, the debt that the Kamieniecki incurred from this family forced Marcin first to sell *Książ Wielki* and then to hand over the Kamieniec castle. Thus the Kamieniecki lost the heart of their estate. Therefore just as the acquisition of Kamieniec by Moskorzewski became a symbolic “beginning” of the Kamieniecki family, this economic incident – the loss of the castle – in a way closes and highlights this chapter of the history of the Kamieniecki which was described in the present dissertation.

Katarzyna Niemczyk

**Die Familie–Kamieniecki des Wappens Pilawa
Zur Geschichte der Karriere und des Aufstiegs des polnischen Adels bis zu 1535/1536**

Zusammenfassung

Das Buch ist der Familie Kamieniecki – den im späten Mittelalter und zu Beginn der Neuzeit lebenden polnischen Magnaten gewidmet. Die Verfasserin hat hier ihre Laufbahn und den politischen und wirtschaftlichen Aufstieg dargestellt.

Der Stammvater von Kamienieckis war Klemens von Moskorzew des Wappens Pilawa (Ende des 14.Jhs). Er stammte von einem sehr kleinen und damals unbedeutenden Adel ab, doch dank seiner Beschäftigung in der Kanzlei des Krakauer Wojewoden, Spytek von Melsztyn, um dessen Unterstützung sich der König Władysław Jagiełło bei Gründung der eigenen Partei bemühte, konnte er seine Karriere in der königlichen Kanzlei beginnen. Als Vizekanzler und treuer Anhänger des polnischen Königs bekam er zahlreiche Verleihungen. In Anerkennung seiner Verdienste bei Verteidigung des Vilnius vor dem Deutschen Orden spendete ihm Władysław Jagiełło den Großgrundbesitz Dobczyce und Kamieniec, das demnächst zum Herzen des Landguts der Nachkommen Moskorzewskis und zum Namen der ganzen Familie – Kamieniecki – wurde.

Doch der Sohn des Klemens, Marcin, hat einen anderen Lebensweg gewählt. Er rückte von den Jagiellonen ab und da er die Teilnahme am türkischen Feldzug verweigert hatte, wurde ihm das Vermögen zu Dobczyce beschlagnahmt. Nur durch Vermittlung von hochgestellten Adeligen (wahrscheinlich von seinem Schwiegervater Piotr Szafraniec) und vielleicht dank der Schwäche, welche der König Jagiełło für seinen Vater, Klemens hatte, konnte Marcin das Vermögen zu Kamieniec behalten. Die Politik Marcin Kamienieckis hat zur tiefen Familienkrise geführt, die die Familie Kamieniecki erst nach beinahe fünfzig Jahren überwunden hatte, um dann die vergangene Herrlichkeit des Vermögens wiederherzustellen. Den mühsamen Wiederaufbau des Familienlandguts hat Marcins Bruder, Piotr in Gang gebracht, indem er die Zusammenarbeit mit der herrschenden Dynastie wiederaufnahm. Er beteiligte sich an der von Spytek von Melsztyn abgeschlossenen Konföderation und vor allem unterstützte den König Władysław III. von Warna bei dessen Aufenthalt in Ungarn und bei den beiden Feldzügen gegen die Türkei. Piotrs Bemühungen haben dazu geführt, dass er in Anerkennung seiner Hilfe in Ungarn Dobczyce zurückbekommen hat.

Zum Wiederaufbau der Stellung der Familie Kamieniecki hat auch Henryk, Bruder des Piotr beigetragen. Der befasste sich mit dem Wiederaufbau des zur Marcins Zeit heruntergekommenen Landguts. Obwohl er sich für Politik nur oberflächlich einsetzte, stellte er sich immer auf Jagiellonen Seite, wofür er vom König die Kastellanei von Sanok verliehen bekam. Piotr und Henryk haben also das Fundament gelegt, auf dem Henryks Söhne die frühere

Position der Familie aufbauen konnten. Diese jüngste Generation von Kamienieckis, die in dem Buch als letzte erscheint – die Gebrüder: Mikołaj, Jan, Marcin und Henryk hatte mit dem Werk die größten Erfolge gehabt: sie hatte nicht nur an die Herrlichkeit der Familie aus der Zeit des Klemens Moskorzewski angeknüpft, sondern noch viele andere Erfolge gehabt. Mikołaj Kamieniecki wurde eine der vertrautesten Personen in der Umgebung von den folgenden Königen: Jan Olbracht, Alexander, Sigismund I. dem Alten. Im Jahre 1503 wurde er zum ersten Mal in der Geschichte Polens zum Großhetman der Polnischen Krone ernannt. Er wurde durch zahlreiche Kämpfe gegen Moldauer und vor allem durch siegreiche Feldzüge nach Pokutien in den Jahren 1506–1507 berühmt. Die Brüder von Mikołaj traten in seine Fußtapfen und haben ihre Karriere mit dem Militär verbunden. Jan ist Rittmeister geworden, Marcin bekleidete das Amt *vicecampiductor*, das dem Amt eines Feldhetmans entsprach. Henryk dagegen ist im Jahre 1494 im Kampf bei Wiśniowiec ums Leben gekommen.

Kamienieckis haben wichtige Rolle in der von dem polnischen Staat betriebenen Außenpolitik, besonders dem Ungarn und dem Moldawien gegenüber gespielt. Für die letztgenannte setzte sich besonders die „letzte“ Generation der Familie ein, was mit den von ihnen bekleideten Ämtern und damaliger politischer Situation in Polen viel zu tun hatte. Beachtenswert ist auch volle Hingabe des Klemens von Moskorzew an die mit Kreuzrittern verbundenen Fragen. Er wurde zwar nicht nur durch die Verteidigung Vilnius vor dem den Großfürsten von Litauen, Vytautas den Großen unterstützenden Deutschen Orden berühmt, sondern nahm an den Verhandlungen mit den Deutschen Rittern und am Friedensschluss in Raciążek teil.

Die Entwicklung des Landguts von Kamienieckis war mit dem Status der Familie eng verbunden und nahm innerhalb des Jahrhunderts die Form einer Sinuskurve an. Obwohl Klemens von Moskorzew dank seiner Arbeit in der Kanzlei und seiner Verdienste in Vilnius im Stande war, ein wirklich großes Vermögen zu sammeln, hatte es sein Sohn, Marcin in den Konflikt mit dem König geraten fast völlig veruntreut. Erst die nächsten Generationen sorgten dafür, das verlorene Vermögen wiederaufzubauen. Besondere Rolle bei Vergrößerung des Vermögens durch die „letzte“ Generation der Kamieniecki-Familie spielten die ihnen verliehenen Preise für Tapferkeit und Verdienste im Kampf. Da Marcin Kamieniecki Feldhetman und Jan Kamieniecki Rittmeister waren, befanden sich die ihnen zuerkannten Verleihungen vorwiegend in Russland. Neues Zentrum des Kamieniecki-Landguts entstand demnach in der Nähe von Saliszi in Podolien; dort konzentrierten sich seitdem wirtschaftliche Geschäfte der Familie. Königliche Verleihungen dort waren aber kein einziger Grund dafür. Wegen der von Bonners – den bekannten Bankiers ständig aufgenommenen Darlehen und wegen der hohen Schulden bei ihnen musste Marcin zuerst Książ Wielki und dann noch den Schloss in Kamieniec verkaufen. So haben Kamienieckis das Herz seines Vermögens verloren. Wenn die Verleihung von Kamieniec für Moskorzewski als symbolischer „Anfang“ der Kamieniecki-Familie gelten kann, so scheint der Schlossverlust den Abschnitt von der Geschichte der Familie, der zum Thema der vorliegenden Abhandlung wurde, zu pointieren.

Redakcja

Agnieszka Plutecka

Projekt okładki, układu typograficznego oraz łamanie

Paulina Dubiel

Copyright © 2016 by

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-8012-804-0

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-8012-805-7

(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Wydanie I. Liczba arkuszy drukarskich: 22,5. Liczba arkuszy wydawniczych: 23,5.

Cena 42 zł (+ VAT). Publikację wydrukowano na papierze offset. kl. III, 90 g/m².

Do składu użyto kroju pisma Junicode (autorstwa Petera S. Bakera) oraz Ritmo EFN.

Druk i oprawę wykonano w drukarni: „TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.”, Sp.K.

(ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław).

Katarzyna
Niemczyk

Kamieniecy herbu Pilawa

Więcej o książce

CENA 42 ZŁ | ISSN 0208-6336
(+ VAT) | ISBN 978-83-8012-805-7